

Agora ve školách

Metodická příručka pro učitele

Komunikace a kritické myšlení

Praha

2021–2023

Projekt Agora ve školách – rozvoj demokratických kompetencí mladých lidí s číslem č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002130 je spolufinancován Evropskou Unií.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Poděkování

Tvorba jakékoli publikace je dlouhý proces, na kterém se podílí řada různých lidí. Nejinak tomu bylo i v případě vzniku této metodiky. Projektový tým z Agory CE by v první řadě chtěl poděkovat všem zapojeným školám a učitelům. Konkrétně jde o Gymnázium Na Vítězné pláni, Obchodní akademii Hovorčovická, Základní školu Praha 7, Anglicko-české gymnázium Amazon, Akademii řemesel Praha a Expediční Scio školu. Díky aktivním a otevřeným učitelům z výše zmíněných škol, kteří se snaží svou výuku neustále modernizovat a přinášet mladým lidem neformální metody a témata, se nám podařilo všechny aktivity a přístupy několikrát ozkoušet a připravit tak jejich finální verzi, kterou vám v této metodice představujeme. Díky patří také všem zapojeným studentům. Bez jejich podnětné zpětné vazby by výsledek nebyl úplný. V neposlední řadě patří velké díky Mgr. Andree Vedralové, která se na publikaci metodicky podílela, realizačnímu týmu poskytovala po celou dobu trvání projektu hodnotné rady a tipy a nemalým dílem se snaží svou prací zlepšovat a demokratizovat české školství.

Proč tato metodika vznikla

Metodika s názvem Agora ve školách - rozvoj demokratických kompetencí mladých lidí vznikla v rámci stejnojmenného, téměř dvouletého projektu. Ten si, jak už název napovídá, kladl za cíl rozvoj kompetencí k demokratické kultuře nejen ve třídě a ve škole ale i v životech jednotlivých žáků.

Demokracie je alfou a omegou práce Agory. V našich projektech se zaměřujeme na podporu demokratických procesů s cílem zlepšit komunikaci a spolupráci mezi občany a radnicemi, vzbudit zájem o věci veřejné, rozšířit občanské povědomí mladých a vést je k aktivním občanským postojům, podpořit rozvoj demokracie a obecně přispět ke zvýšení politické kultury v České republice i zahraničí.

Přenést demokracii do třídy jsme se pokoušeli na šesti pražských základních a středních školách pomocí dvou vzdělávacích programů, které byly v rámci projektu vytvořeny. První vzdělávací program Komunikace a kritické myšlení přinesl témata jako třídní klima, komunikace, mediální gramotnost, práce s kontroverzními tématy i umění debaty a diskuze. Druhý vzdělávací program Aktivní občanství a participace se více zaměřoval na aktivity s tematikou aktivního občanství, politických procesů a participace nebo dobrovolnictví mladých lidí.

Předkládaná metodika tvoří výběr těch nejzajímavějších a nejefektivnějších aktivit z programu Komunikace a kritické myšlení. Do projektu se zapojily tři odlišné druhy škol v průběhu dvou pololetí, od základní přes soukromé gymnázium, až po střední odbornou školu. To nám tak umožnilo aktivity i celý program přetvářet a zkoušet v různých kolektivech. Vlastní vzdělávací programy probíhaly jak formou projektových dní, tak v rámci jednotlivých hodin.

Stejně tak lze podle potřeb školy, učitelů a studentů nakládat i s předkládanou metodikou. Aktivity je možné spojovat a tvořit z nich delší projektové celky, případně lze vyzkoušet jen část z nich v rámci běžných pětáctyřiceti minutových vyučovacích hodinách. Pro možný rozkvět demokratických kompetencí se nám, jak v průběhu vzdělávacích programů, tak v průběžných reflexích i závěrečných evaluací studentů a učitelů, ukázala jako klíčová nezbytnost životodárné půdy a vlídného klimatu jako podmínky sine qua non takovýto typ vzdělávání pěstovat. Tato podmínka je metodickým klíčem pro práci s aktivitami a definujeme ji pod názvem „Demokratická kultura ve škole“. Bez ohledu na to, zda se jedná o gymnázium či technické učiliště, jedna věc je vždy stejná - tou je zvědavost, kterou můžeme probudit u žáků, pokud je bereme jako partnery, aktivně se zajímáme o jejich názory a dáváme jim možnost volby.

Věříme v demokratický přístup k fungování třídy a školy s přesvědčením, že pokud se demokracie stane součástí prostředí ve třídě, ovlivní pozitivně celou společnost.

Příjemné čtení i učení přeje projektový tým Agory CE!

Obsah

1.	Demokratická kultura ve škole	6
2.	Znaky demokratické třídy/školy	7
3.	Tipy pro demokratickou třídu/školu	13
4.	Kompetence pro demokratickou kulturu	17
5.	Aktivity rozvíjející kompetence pro demokracii	19
6.	Model vedení reflexe 4P	19
7.	Tabulka s aktivitami	21
8.	Soubor aktivit	22
9.	Soubor příloh	64

Demokratická kultura ve škole

„Ta pravá demokracie však neleží v tom, abychom se rovnali vyšším, což lehké jest, nýbrž abychom se nevypínali nad nižší, než jsme sami; každý musí začít s demokracií sám u sebe a pak to půjde.“

Karel Havlíček Borovský

My, učitelé a vzdělavatelé, chápeme vzdělávání jako přípravu našich žáků na jejich další život ve společnosti, aktuálně společnosti demokratické. Kompetence, které žáci ve školách získávají, je mají připravit co nejlépe na spokojený a úspěšný život v rovině osobní, sociální, pracovní i občanské. Ve škole, stejně jako ve společnosti obecně platí, že „občané sice potřebují získat řadu kompetencí, aby se mohli účinně zapojit do demokratických procesů, ale tyto kompetence nejsou jediným předpokladem takového zapojení, a to z následujících důvodů. Zaprvé, demokratická kultura vyžaduje vedle schopných občanů i vhodné politické a právní struktury a procesy, které podporují občany v uplatňování jejich kompetencí. Institucionální struktury a procesy a následně příležitosti k aktivnímu zapojení, které tyto instituce občanům nabízejí nebo upírají, totiž mohou významně povzbudit nebo utlumit demokratickou a mezikulturní činnost občanů.“ Stejně tak žáci potřebují takové školní prostředí, které jim umožní získávat, rozvíjet a uplatňovat kompetence v praxi. Toho jako vzdělavatelé můžeme dosáhnout nejen vytvářením vhodných výukových situací, ale i budováním třídní nebo školní kultury, která rozvoj těchto kompetencí podporuje. Proto se v naší metodické příručce zaměřujeme nejen na praktické příklady k rozvoji kompetencí nutných k zapojení do demokratické kultury, ale také na samotné budování této kultury přímo v prostředí školy.

Pomocníkem může být tabulka Znaky demokratické školy/třídy, která vám nabízí nejen oporu v určení míry demokratických principů v prostředí vaší školy nebo třídy, ale také další kroky pro jejich rozvoj. Tabulka pokrývá šestnáct témat v pěti oblastech, které vypovídají o míře demokracie ve třídě či škole. Je zcela na vás, na které z témat nebo oblastí se zaměříte, stejně tak jako kterou úroveň si vyberete.

Znaky demokratické školy/třídy

oblast		Vztahy a klima		
téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Vztah učitelů a žáků.	Žáci respektují autoritu učitele a řád školy.	Učitelé mají s většinou žáků respektující vztah.	Žáci mají přirozený respekt k učitelům, obrazejí se na ně často i s osobními otázkami a problémy.	Mezi učiteli a žáky je vztah založený na spolupráci a vzájemné důvěře.
Spolupráce.	Při některých výukových aktivitách se žáci učí spolupráci a vzájemné toleranci.	Žáci mají prostor pro vzájemnou spolupráci ve výuce i organizaci školy.	Spolupráce žáků i ve věkově rozmanitých skupinách je systematicky podporována.	Žáci efektivně spolupracují při učení (nejen v rámci třídy). Společně plánují život školy a řeší možné problémy.
Bezpečné klima.	Žáci dodržují pravidla soužití a práce ve třídě v souladu se stanoveným školním řádem. Klima ve třídě záleží hlavně na konkrétním učiteli.	Žáci dodržují pravidla soužití a práce ve třídě, která si vytvořili. Upravují je dle svých zkušeností a potřeb.	Bezpečné klima pro všechny žáky je jednou z priorit školy, které systematicky sleduje a rozvíjí.	Bezpečí pro každého je vnímáno jako primární potřeba pro kvalitu učení, spokojenost i rozvoj všech aktérů vzdělávání.
Týmová spolupráce pedagogů.	Učitelé se většinou vzájemně respektují. Nově příchozí kolegové dostanou potřebnou podporu.	Učitelé spolupracují např. v rámci předmětových nebo ročníkových pracovních skupin.	Učitelé systematicky spolupracují při plánování, realizaci i hodnocení výuky. Využívají např. týmovou výuku nebo náslechy.	Kolegialita a spolupráce jsou samozřejmostí mezi všemi pracovníky školy.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Demokratické hodnoty a postoje.	Demokratické hodnoty a postoje žáků jsou rozvíjeny v rámci výuky jednotlivých předmětů a vzdělávacích obsahů spíše intuitivně.	Škola má vytvořený systém rozvoje demokratických hodnot a postojů žáků, který ve výuce realizuje napříč vzdělávacími oblastmi.	V průběhu šk. roku jsou realizovány akce, v rámci kterých mají žáci i mimo běžnou výuku prostor rozvíjet. v praxi demokratické hodnoty a postoje.	Škola se transparentně hlásí k demokratickým hodnotám a systematicky rozvíjí u žáků demokratické postoje nejen v rámci výuky.
Společenská sounáležitost a zodpovědnost.	Témata zodpovědnosti a společenské soudržnosti jsou rozvíjeny v rámci výuky jednotlivých předmětů a vzdělávacích obsahů spíše intuitivně.	Škola vytváří systematicky napříč vzdělávacími oblastmi příležitosti k chápání a rozvíjení zodpovědnosti a společenské sounáležitosti.	V rámci výuky i života školy žáci aktivně a odůvodněně rozvíjejí hranice své společenské odpovědnosti a sounáležitosti.	Škola má principy společenské sounáležitosti a zodpovědnosti, které odrážejí demokratickou kulturu školy, v praxi je realizuje a aktivně usiluje o snižování nerovností.
Názorová pluralita.	V rámci výuky dostávají žáci příležitost k hledání a vyjadřování různých pohledů i konfrontací.	Škola rozvíjí u žáků systematicky pluralitu názorů i strategií k jejich hledání a kritickému posuzování napříč vzdělávacími oblastmi.	Ve škole jsou respektovány a podporovány různé názory i životní styl, které nejsou v rozporu se sdílenými hodnotami a demokratickými principy.	Názorová pluralita je jednou z hodnot, ke které se škola otevřeně hlásí, oceňuje ji a pracovníci školy i žáci ji přirozeně rozvíjejí v rámci výuky i života školy.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Rozhodování a odpovědnost.	Odpovědnost za výuku i chod školy/třídy mají pracovníci školy a učitelé, kteří plánují a činí rozhodnutí.	Žáci mají prostor pro zpětnou vazbu, vyjádření i návrhy na změny, které využívají. Jejich názory jsou zohledňovány v konkrétních opatřeních.	Důležitá rozhodnutí konzultuje vedení školy/třídní učitel před konečným řešením s žáky (rodiči i ostatními zaměstnanci). Škola podporuje rozdělení odpovědnosti u všech aktérů vzdělávání.	O škole/třídě aktivně spolurozhodují učitelé společně s žáky (i ostatními zaměstnanci a rodiči). Každý otevřeně vyjadřuje svůj názor, s nímž se dále pracuje, následně nese svůj díl odpovědnosti.
Prostředí.	Prostředí je formální a vyhovuje požadavkům pro vzdělávání.	Prostředí je příjemné a prezentuje průběh vzdělávání a úspěchy žáků.	Prostředí je utvářeno společně s žáky tak, aby vyhovovalo různým potřebám výuky.	Prostředí je utvářeno společně pedagogickými pracovníky, žáky (i rodiči) s ohledem na jejich individuální potřeby pro výuku i trávení volného času.
Život školy/třídy.	Učitelé motivují žáky (i rodiče) k účasti na vybraných akcích školy/třídy.	Žáci se mohou zapojit do plánování i realizace některých akcí a činností v životě školy/třídy.	Všichni aktéři vzdělávání mají prostor pro plánování i realizaci akcí a činností v rámci školy/třídy.	Na plánování akcí, rozvoji i běžném chodu školy se podílejí žáci společně s pracovníky školy, učiteli (rodiči).

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Aktivní občanství.	Téma aktivního občanství je obsahem některých vzdělávacích předmětů, případně ojedinele tématem projektů a akcí organizovaných školou.	Žáci jsou v rámci výuky napříč vzdělávacími oblastmi vedeni k aktivnímu občanství a zapojování se do projektů cílených na pozitivní změny ve světě.	Škola systematicky rozvíjí žáky ve vyhledávání, iniciování i realizaci projektů cílených na pozitivní změny v jejich okolí i ve světě.	Škola se otevřeně hlásí k hodnotám aktivního občanství, je iniciátorem změn a tvoří možnosti k aktivní spolupráci všech aktérů vzdělávání i vnějších subjektů podporujících otevřenou společnost.
Vztahy s komunitou.	Škola se věnuje především pedagogické práci ve třídách, okolím je vnímána převážně pozitivně.	Učitelé i vedení školy prezentují pro širší veřejnost úspěchy žáků i akce školy.	Škola informuje o své činnosti a podílí se aktivně na pravidelných akcích v místě, kde působí.	Škola aktivně spolupracuje s místní komunitou, je otevřeným místem vzdělávání a setkávání.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Obsah vzdělávání.	Učitel je zodpovědný za výběr učiva na základě závazných nařízení. Upravuje ho s ohledem na konkrétní třídu.	Žáci mají možnost se příležitostně vzdělávat v tématu rozvoje demokratické kultury i mimo vyučovací předměty s tímto zaměřením. Poskytují učitelům zpětnou vazbu a mají prostor pro náměty k obohacení vzdělávacích obsahů.	Učitel připravuje učební plán pro další období a upravuje ho podle návrhů žáků, s nimiž plán diskutuje i vyhodnocuje. Vzdělávací obsah propojuje s rozvojem občanských postojů žáků i demokratické kultury.	Učitel s žáky společně připravuje a vyhodnocuje učební plán pro každé období s ohledem na jejich individuální potřeby a cíle i rozvoj občanských postojů a podporu demokratické kultury.
Hodnocení.	Učitelé hodnotí žáky na základě školního jednotného systému hodnocení založeného primárně na porovnání výsledků žáků ve třídě.	Školní systém hodnocení je zaměřený na zjišťování úrovně naplňování výukových cílů a výstupů. Sebehodnocení, případně vrstevnické hodnocení je využíváno jako doplněk.	Všichni žáci vždy znají předem kritéria hodnocení své práce, každý žák je tak schopen zhodnotit výsledek své práce. Převládá formativní hodnocení které podporuje motivaci žáků k učení.	Školní systém vzdělávání je zaměřen na individuální pokrok a možnosti rozvoje každého žáka. Sebehodnocení, vrstevnické i kriteriální hodnocení jsou jeho přirozenou součástí.
Průběh vzdělávání.	Učitel určuje metody a formy práce podle platných nařízení s ohledem na konkrétní třídu.	Učitel využívá metody a formy práce s ohledem na zpětnou vazbu žáků, vytváří při výuce skupiny podle aktuálních schopností žáků.	Žáci mají při výuce možnost volby metod, prostředí a forem práce. Průběh vzdělávání je součástí reflexe, která je běžnou zpětnou vazbou pro učitele i žáky samotné.	Učitel společně s žáky přizpůsobuje výuku ve třídě schopnostem, zájmům i ind. odlišnostem žáků tak, aby se každý rozvíjel dle svých možností a mohl zažít úspěch.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Rozvoj klíčových kompetencí.	Klíčové kompetence jsou obsahem některých vzdělávacích předmětů, případně ojediněle tématem projektů a akcí organizovaných školou.	Žáci jsou v rámci výuky napříč vzdělávacími oblastmi vedeni k rozvoji klíčových kompetencí, škola sleduje úroveň jejich naplňování.	Škola systematicky rozvíjí žáky v rozvoji klíčových kompetencí na úrovni znalostí, postojů i jejich uplatňování v praxi.	Škola vnímá klíčové kompetence jako nedílnou součást vzdělávání a vytváří příležitosti pro jejich rozvoj ve výuce i mimo ni.

Tipy pro práci s tabulkou:

- Získejte zpětnou vazbu od svých žáků tím, že jim předložíte část tabulky s tématy k posouzení. Vyzvěte je, aby každý za sebe na škále v každém tématu - řádku vyznačil úroveň, která odpovídá prostředí třídy nebo školy. Následně porovnejte jejich odpovědi součtem u jednotlivých výroků a diskutujte s žáky důvody, které pro své hodnocení měli.
- Prostředí ve škole tvoří všichni aktéři vzdělávání - žáci, učitelé, vedení školy, pracovníci školy, případně rodiče. Využijte tabulku nebo její část k plánování rozvoje školy tím, že je necháte hvězdičkou pro každé vybrané téma označit ideální stav, který by si ve škole přáli vytvořit. Plánování rozvoje demokratické kultury lze využít také pro prostředí jednotlivé třídy.
- Využijte tabulku k diskuzi s kolegy, jejímž výsledkem může být nastavení společných principů i výchovně vzdělávacích strategií ve vaší škole.

Tipy pro demokratickou třídu/školu

Jako vzdělavatelé budujeme kulturu školy i naší třídy ve všech rovinách, záleží tedy zejména na nás, jaké prostředí pro budování demokratických principů pro všechny aktéry utvoříme. Přinášíme vám proto pro každou z oblastí praktické a osvědčené tipy, které můžete ve své pedagogické praxi využít.

Vztahy a klima

- * Nechte žákům zpracovat Školní řád, Pravidla třídy nebo Etický kodex žáka. Jejich zapojení podpoří zodpovědnost žáků a motivaci se těmito dokumenty následně řídit.
- * Při školních projektech, na nichž spolupracují učitelé i žáci, můžete rozvíjet a posilovat přirozeně respektující vztahy. V těchto projektech můžete zaujímat různé role a přijímat odpovědnost dle dohody a plánu projektu, stejně jako žáci.
- * Vytvářejte ve škole i ve vaší třídě systematicky výukové situace podporující vrstevnické učení. Jedná se o pravidelné propojování různých ročníků, tříd i pracovních skupin ve třídě. Využít můžete nejen projektové dny, ale také diferenciaci dle zájmů, aktuální úrovně i způsobu zapojení dle volby žáků.
- * Pravidelně vytvářejte příležitosti pro monitorování spokojenosti žáků s klimatem ve třídě i škole. Můžete kombinovat ranní kruhy, pravidelná školní shromáždění, třídnické hodiny, zpětnovazební anonymní dotazníky, sociometrická šetření, roli školního ombudsmana, vrstevnickou mediaci i vyhrazený prostor pro individuální rozhovory dle aktuální potřeby žáků.
- * Alespoň příležitostně využívejte spolu s kolegy vzájemné náslechy v hodinách s následnou diskuzí, párovou výukou a spoluprací na školních projektech. Žáci tak uvidí skutečnou kolegiální jako běžnou součást pracovních vztahů. Stejnou příležitost nabízí i způsob spolupráce s asistenty pedagoga, pokud jsou součástí školního pedagogického týmu.

Sdílení společných hodnot a principů

- * Využívejte ve výuce strategie rozvíjející názorovou pluralitu - zadávejte žákům komplexní úlohy, které nemají jedno správné řešení, žákům zvědomujte jejich různé pracovní a myšlenkové postupy a podporujte je, nabízejte problémové úlohy, pracujte s reálnými situacemi a dokumenty, vytvářejte prostor pro argumentaci žáků a diskuzi.

- * Rozvíjejte kritické myšlení žáků napříč výukovými oblastmi. Do výukových obsahů všech vzdělávacích oblastí začleňte rozvoj demokratických hodnot a postojů.
- * Sledujte, aktualizujte a otevřeně deklarujte výchovné strategie, přístupy i dokumenty školy s přihlédnutím k aktuálním potřebám žáků v oblasti sociální a společenské soudržnosti, genderu, jazykové, národní a kulturní příslušnosti a další diverzity. Podporujte systémově mezikulturní dialog mezi žáky, rodiči i pracovníky školy.
- * Aktualizujte pravidelně vizi a směřování školy i základní hodnoty, které chcete rozvíjet. Se společnými hodnotami vědomě pracujte na všech úrovních života školy - při řízení školy, plánování a naplňování jejího rozvoje, v organizaci, obsahu i způsobu výuky i v každodenním životě školy.
- * Inspirujte žáky k rozvoji společenské odpovědnosti a demokratických hodnot, např. aktivní účastí školy v charitativní oblasti, mezikulturní výměně, otevřených přednáškách a diskuzích k odborně i společensky aktuálním tématům aj.

Život školy a prostředí

- * Otevřete s žáky, rodiči i všemi zaměstnanci školy diskuzi o jejich představě prostředí školy a dle možností školy vyberte konkrétní návrhy k realizaci. Příkladem mohou být ve školách již existující rodičovské místnosti, žákovské klubovny, herní místnosti, školní kavárny a bufety, prostory vyhrazené pro pohybové aktivity žáků ve volném čase, otevřené knihovny, tiché místnosti a studovny i uspořádání společných prostor s ohledem na potřebu vlastního prostoru a sdílení.
- * Výukové prostory flexibilně upravujte zejména s ohledem na různé učební styly a individuální potřeby žáků pro učení - vytvářejte centra aktivit, prostor pro učení vizuální, auditivní i kinestetické, ve třídě vytvářejte prostor pro individuální i skupinové učení. Podporujte žáky k využívání prostředí učeben i společných prostor pro viditelné uchovávání pracovních pomůcek k aktuálním tématům výuky.
- * Poskytněte prostor a podporujte žáky v participaci na životě školy - například činností žákovských parlamentů a samospráv, převzetí zodpovědnosti za chod školního filmového klubu, žákovské klubovny, zapojením žáků do činností spojených s běžným fungováním školy - pěstováním na školních pozemcích, opravách ve školní dílně, výpomoci ve skladu pomůcek, výrobou kostýmů pro školní slavnosti, divadelní představení atd. Zapojení žáků by mělo být dobrovolné a přijaté s vědomím vlastní odpovědnosti.

- * Motivujte rodiče žáků ke spolupráci, vzájemným kontaktům a sdílení. Příkladem mohou být rodiči pořádané akce v době mimo výuku, besedy s rodiči a jejich vstupy do výuky dle jejich profese a odbornosti, seznamování rodičů s netradičními výukovými metodami a obsahy během třídních schůzek, nabídka společných projektů, činností i slavností.
- * Podporujte rodičovské platformy a spolupráci například tvorbou Etického kodexu rodiče a funkční Školskou radou. Přizvěte rodiče k tvorbě a připomínkování důležitých dokumentů, vize a plánů školy.

Otevřenost školy

- * Vytvářejte otevřenou školu jako místo vzdělávání a setkávání nabídkou veřejných kurzů, aktivit a odborných přednášek. Zpřístupněte některé z prostor školy veřejnosti.
- * Zjišťujte společně s žáky potřeby různých cílových skupin v okolí školy a nabízejte příležitosti k pozitivním změnám okolí prostřednictvím školních projektů. K jejich plánování, realizaci i prezentaci přizvěte ve vhodných případech i veřejnost.
- * Výuku mimo budovu školy zahrňte do pravidelného školního rozvrhu žáků, jedenkrát za měsíc, případně častěji.
- * Využívejte instituce v okolí školy k odborné výuce. Přizvěte zajímavé osobnosti a zástupce pro odborná témata k některým tématům učebního plánu.
- * Aktivně vstupujte do komunitního života návrhy a organizováním akcí určených veřejnost. Využívejte tradičních událostí v okolí nejen k prezentaci školy, ale jako inspiraci a příležitost k rozvoji společenské odpovědnosti a občanských postojů žáků.

Vzdělávání

- * Tematické plány diskutujte, případně připravujte společně s žáky. Zahrňte do výuky i vhodná témata dle jejich zájmu. Motivujte žáky ke stanovování si individuálních vzdělávacích cílů v rámci měsíčních plánů výuky.
- * Nabízejte žákům volbu metod, způsobů práce i úrovně hloubky vybraných vzdělávacích obsahů. Vhodnými metodami podporujte jejich samostatné učení. Využít můžete například víceúrovňové učení, individuální projekty žáků, metodu trojkrok, převrácenou třídu a zapojení technologií do výuky.

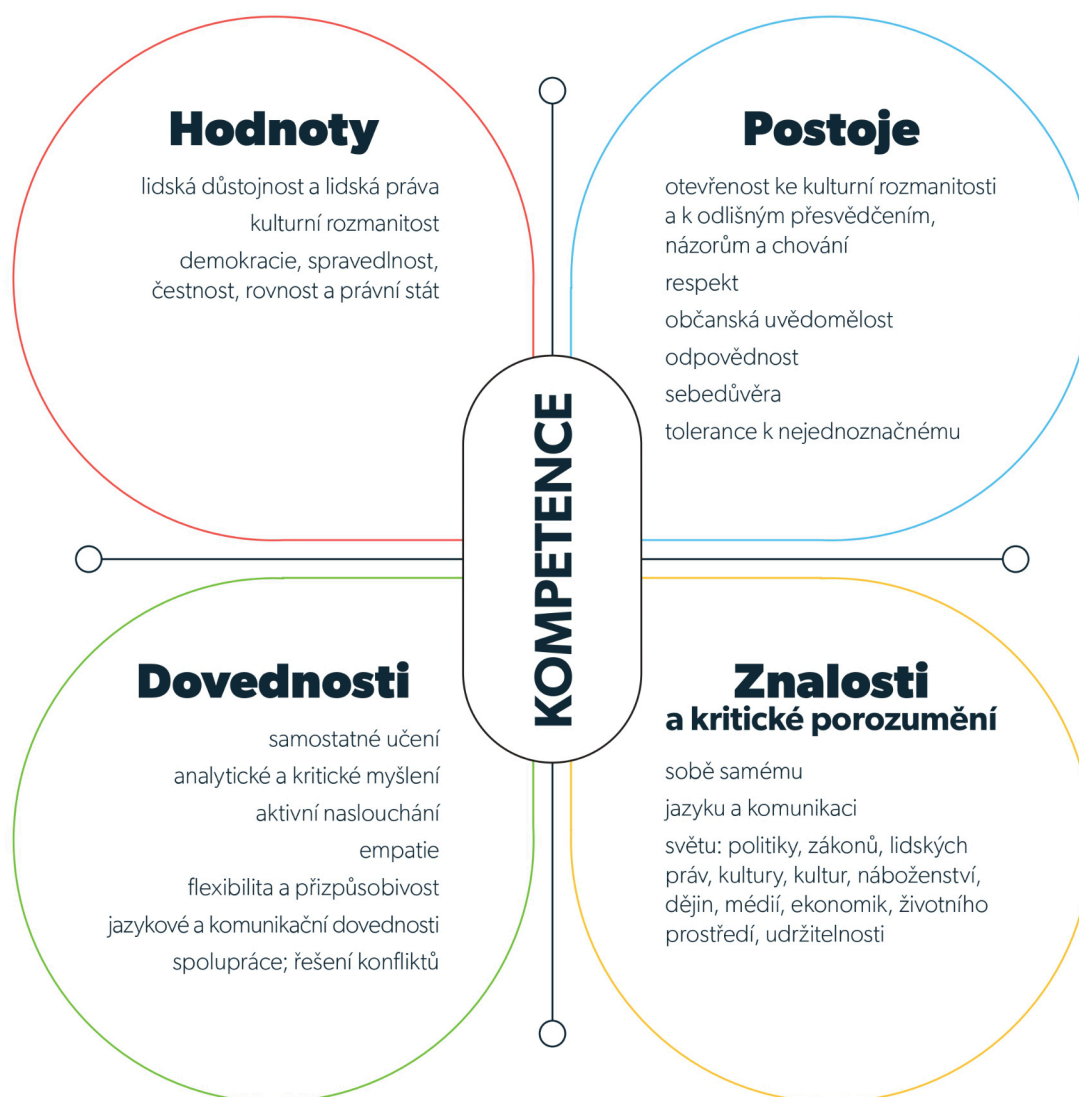
a dovednostní je společně plánujte, systematicky rozvíjejte a vyhodnocujte. Využít můžete například mapy učebního pokroku pro rozvoj jednotlivých kompetencí s vyznačením doporučených výstupů pro jednotlivá vzdělávací období.

- * Principy demokratické kultury rozvíjejte i v oblasti hodnocení žáků - využívejte kritériální hodnocení ve formativní podobě. Výstupy k hodnocení plánujte i v tematických plánech sdílených s žáky, včetně kritérií i časového plánu. Do systému hodnocení zahrňte i vrstevnické hodnocení a sebehodnocení a rozvíjejte je v těchto dovednostech. Motivujte žáky k práci s osobním portfoliem a sledování individuálního pokroku.
- * Pravidelnou reflexí zjišťujte porozumění a potřeby žáků pro učení a s ohledem na ně plánujte další výukové kroky.

Kompetence pro demokratickou kulturu

“Demokratická kompetence je tedy schopnost mobilizovat a použít odpovídající psychologické zdroje (tedy hodnoty, postoje, dovednosti, znalosti a porozumění) k dosažení vhodné a účinné reakce na požadavky, problémy a příležitosti vznikající v demokratických situacích.”

V naší příručce jsme vycházeli nejen z Rámcově vzdělávacích programů, které popisují očekávané výstupy žáků základních i středních škol mimo jiné i v klíčové kompetenci občanské, komunikativní i sociální a personální, ale zejména z Modelu kompetencí nutných k zapojení do demokratické kultury vydaného Radou Evropy v roce 2016. Další informace v češtině (včetně samotného modelu) najdete i na stránkách metodického portálu rvp.

zdroj: metodický portál RVP.CZ

Model znázorňuje rozvoj kompetencí v oblasti znalostí, dovedností, postojů i hodnot. Teprve v tomto souhrnu je možné, aby žáci projevovali ve vhodně uzpůsobeném prostředí své zvnitřněné kompetence chováním podporujícím demokratické principy. Aktivitu do výuky, které naleznete dále, zohledňují proto všechny tyto čtyři oblasti.

Rozvoj kompetencí je postupný a komplexní - nezahrnuje jen teoretické poznatky, ale i aktivní činnost žáků, včetně emocí, které napomáhají k zvnitřnění a vytváření jejich postojů a hodnot. Je proto přirozené, že si výsledky žádají určitý čas a práci – jak u žáků, tak ve vaší vlastní praxi. Potřebujete nejen dostatek motivace, vytrvalosti a trpělivosti, ale stejně jako u jiných vzdělávacích oblastí také metodickou a didaktickou oporu. Nabízíme vám proto soubor aktivit, které můžete využít v různých situacích:

- v jednotlivých vyučovacích hodinách s různými vzdělávacími obsahy,
- v pravidelných časech, v nichž pracujete s tématem osobnostního rozvoje žáka a tématem demokracie, např. třídnické hodiny, pravidelné komunitní kruhy,
- při příležitostech vyhrazených pro rozvoj klíčových kompetencí žáků, například adaptační pobyty, tematické a projektové dny, individuální, skupinové, třídní, školní (komunitní, partnerské, EU) při nichž propojením různých ročníků můžete podpořit i vrstevnické učení.

Aktivity rozvíjející kompetence pro demokracii

Připravili jsme pro vás **12** aktivit pro vaši práci s žáky. Jejich výběr je jen na vás s ohledem na znalostní obsah učiva, vaše časové možnosti, preference i třídu, s níž jako pedagog pracujete. Většina z nich nevyžaduje téměř žádnou přípravu, u jiných máte připravené i přílohy, které stačí okopírovat, v některých případech rozstříhat a rozdat žákům.

Aktivity jsou koncipovány v souladu s konstruktivistickým třífázovým modelem učení E - U - R (evokace - uvědomění - reflexe), který vede žáky nejen k nalézání vlastních prekonceptů a zkušeností s tématem, ale zejména k aktivnímu přístupu v činnosti výuce. S ohledem na cíl - utváření si postojů a budování hodnot - je více než jindy důležitá reflektivní fáze výuky. Nabízíme vám proto i jednoduchý model vedení reflexe 4 P, kdy se můžete u jednotlivých aktivit sami rozhodnout, kterým směrem reflexi zaměříte. Otázky k reflexi nových poznatků máte připraveny vždy u jednotlivých aktivit.

Model vedení reflexe 4 P

1. Reflexe průběhu

Nechte žáky vyjmenovat v časové posloupnosti jednotlivé kroky, kterými v aktivitě procházeli. Pomůže jim to uvidět dění v celku a připomenou si všechny části aktivity, kterými prošli. Pomoci může i vizuální opora, kdy napíšete jednotlivé kroky na tabuli. Příklady vhodných otázek: Čím jsme začínali? Co přišlo potom? Jak šly činnosti po sobě? Co bylo úplně nakonec?

2. Reflexe pocitů

Zejména u aktivit emočně náročných, např. hraní rolí, argumentace k zajímavým problémům aj., je vhodné před reflektováním nových poznatků umožnit žákům vyjádřit své pocity, kterými mohou být zahlceni. Jejich sdílení také vytváří prostředí, kde se žáci poznávají navzájem, vidí rozdíly v přístupu i reakce ostatních, a to může být významnou součástí při rozvoji kompetencí pro demokracii a utváření postojů tolerance a respektování odlišností. Příklady vhodných otázek: Jaké byly vaše pocity, měnily se v průběhu aktivity? Kdy jsi se cítil dobře/špatně a proč? Co bylo obtížné, a co vám pomohlo to zvládnout?

3. Reflexe poznatků

Důležitou součástí učení je zpětný pohled na to, co nového se žáci v průběhu aktivity dozvěděli. Při činnostním učení, kdy jsou žáci soustředěni na samotné dění a jsou aktivně zapojeni, potřebují zpětně prostor k rekapitulaci nových znalostí. Současně tento krok napomáhá k ukládání nového do dlouhodobé paměti žáků, neboť se jedná o první a brzké opakování nového učiva. Někdy je vhodné tento krok nechat žáky zpracovat samostatně písemně a následně společně se třídou doplnit. Příklady vhodných otázek: Co nového jste se dnes dozvěděli? S jakými novými pojmy jste se seznámili? Co z toho vás překvapilo? Co bude důležité si zapamatovat?

4. Reflexe posunu

Přestože se žáci účastnili stejné aktivity, jejich učební posun bude pravděpodobně individuální v závislosti na úrovni jejich znalostí, dovedností i postojů před aktivitou, míře jejich zapojení, učebním tempu, motivaci i zaměření jejich pozornosti v průběhu aktivity. Právě individuální progres je však pro žáka tím, co motivuje jeho učení a dává mu smysl. Pro učitele je to pak důležitá zpětná vazba pro plánování další výuky. Příklady vhodných otázek: *Vyjáďř na škále, jak ses posunul v porozumění tomuto tématu. Co bylo pro vás nejdůležitější? Jak obtížné úkoly byly? Co bylo příliš jednoduché a už jste to znali? Čemu jste ještě úplně nerozuměli a potřebujete se tomu věnovat příště?*

Existují také velmi rychlé metody pro reflektování individuálního posunu, např. vizuální - žáci vyjádří svůj posun pomocí jednoho z dohodnutých symbolů (např. barevný Semafor, hlasování v el. aplikaci atd.) nebo kinestetické (např. metodou Teploměr, kdy ukáží obtížnost výškou paže; pohybem na škále - *Pro koho nic z aktivity nebylo nové, stojí u okna, škála pokračuje až ke dveřím, kde budou stát ti, pro něž bylo nové vše, co jsme se dnes naučili.* Příkladem kinestetické reflexe je i předmět umístěný v centru třídy, kdy na začátku výuky vyzvete žáky. *Stoupněte si tak daleko od ..., jak dobře téma znáte - čím stojíte blíže, tím je vaše znalost větší a naopak.* Na konci výuky tuto výzvu zopakujte a nechte některé z žáků okomentovat zda, jak a proč si stoupli v jiné vzdálenosti.)

Každá z aktivit je pro vás přehledně připravena k okamžitému využití tak, abyste si v úvodu udělali rychlou představu o zaměření aktivity a vhodnosti jejího využití ve vaší výuce, a mohli ji realizovat krok za krokem. Přehled připravených aktivit najdete pro jejich využití abecedně řazený v tabulce na následující straně.

U vybraných aktivit v popisu pracujeme s více pedagogickými pracovníky, lze využít u školních projektů a tematických dnů, vzdělávacích akcí pro více tříd, případně zapojit asistenty pedagoga, žáky starších ročníků, studenty na praxi a jiné osoby dle vašich aktuálních možností.

Tabulka s aktivitami

jméno aktivity	strana	příloha
Agora	23-26	-
Algoritmy	27-29	65-68
Argumentační fauly	30-32	69-70
Čtyři rohy	33-35	-
Dezinformace	36-37	71-74
Digitální stopa	38-40	-
Ideální sociální síť	41-43	75-76
Ideální třída	44-47	77
Kdo má pravdu	48-50	78-81
Klam přeživších	51-54	82
Komunikační bingo	55-57	83-84
(Ne)viditelná reklama	58-60	-
Spektrum názorů	61-63	85-87

Soubor aktivit

AGORA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a lidskou důstojnost - Uznání pro kulturní rozmanitost Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu: politiky, lidských práv, různých kultur
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po pěti až sedmi žácích
Časový rozsah:	45 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Mediální výchova, Český jazyk

Jak si představujete agoru? Pojdme si dnes tento veřejný prostor pro diskuzi svobodných občanů přenést do třídy.

Naučíme se:

- připravit a vést diskuzi k danému tématu
- hodnotit kvalitu diskuze s ohledem na dodržování respektu i dohodnutých pravidel
- empaticky naslouchat a snažit se porozumět různým pohledům na dané téma

Popis aktivity:

1. Rozdělte třídu rovnoměrně do čtyř debatních týmů. Podle počtu žáků v týmech připravte židle na viditelné místo v třídě - vytvořte dvě řady proti sobě pro dva týmy.
2. Zadejte žákům instrukce: Každý tým si vylosuje jedno ze dvou vámi připravených témat (tezí), ke kterému budou připravovat stanoviska PRO i PROTI. Příklady témat pro debatu naleznete i níže v Metodickém okénku. Týmy v tuto chvíli vypracovávají argumenty a strategii pro obě stanoviska k vylosované tezi. Na přípravu budou mít 10 min.
3. Týmy se stejným tématem si losují stanovisko, které budou k již vybranému tématu zastávat - PRO nebo PROTI. Po vylosování mají 3 minuty na přípravu strategie vylosovaného stanoviska.
4. Stručně seznámte týmy s pravidly a formátem debaty:
 - 2 týmy stojí proti sobě, členové týmu se nesmí během debaty měnit
 - Vše je určeno losem: dvojice debatních týmů, debatovaná témata i stanoviska „pro“ a „proti“
 - Na každou debatu je vymezen čas 7 min
 - Čas na přípravu před každou debatou 3 min
 - Slovo uděluje moderátor
 - Kdo z debatérů žádá o slovo, postaví se
 - Tým „pro“ zahajuje debatu
 - Souvislý příspěvek jednoho debatéra nesmí přesáhnout 1 min
 - Zákaz využívání externích zdrojů během debaty
 - Debatu hodnotí porota
5. Pozvěte první tým a proti němu usedne druhý tým se stejným tématem. Zástupci týmů si vylosují (například pomocí lístečků), zda budou zastávat v diskuzi stanovisko PRO nebo PROTI. Ostatní žáci ze zbylých týmů budou v tuto chvíli v roli poroty (doporučte jim psát si poznámky). Každý žák si připraví POROTNÍ LÍSTEK, kam po skončení debaty zapíše číslo týmu, který byl pro ně přesvědčivější.
6. Pro každou z debat je stanoven časový limit 7 minut. Debatu zahajuje tým, který tezi obhajuje, zastává stanovisko PRO. Moderátor - učitel, případně žák, který není v žádném z debatních týmů, vyzývá jednotlivé

členy týmu střídavě k diskuzi a hlídá dodržování dohodnutých pravidel i časový limit.

7. Po skončení debaty odevzdají žáci Porotní lístky. Moderátor se zeptá debatujících studentů např.: Hájili jste stanovisko, se kterým jste souhlasili? Jak se vám obhajovalo stanovisko, se kterým jste nesouhlasili? Přihlížejících studentů se zeptá např.: Co se Vám na debatě líbilo? Jaké byly silné momenty debaty?
8. K dalšímu kolu debaty nastoupí týmy s druhým tématem. Debata probíhá stejným způsobem.

Otázky k reflexi:

- Podle čeho jste se rozhodovali jako porotci? Co konkrétně vás (ne)přesvědčilo? Všimli jste si projevů porušování pravidel diskuze a nerespektování názorů oponenta? Jak by se jim šlo vyhnout? Byly použity v některé diskuzi argumentační fauly - jaké a podle čeho jste je poznali?
- Bylo pro vás lepší být v porotě nebo debatovat? Proč? Ovlivnilo nějak pořadí rolí, které jste zastávali, vašepocity nebo výkon?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

Témata vybírejte tak, aby odpovídala aktuálnímu společenskému dění a hlavně společenské debatě. Zde jsou některé příklady z realizovaných studentských diskuzí, které byly pro žáky zajímavé:

- Senát PČR by měl být zrušen.
- Pro volby do Poslanecké sněmovny PČR by měl být zaveden většinový volební systém.
- Ukrajina by měla být přijata okamžitě do NATO.
- V ČR by měla být postavena další jaderná elektrárna.
- ČR by se měla snažit o zapojení do kolonizace Marsu.
- Česko by mělo po vzoru Německa zavést jednotnou levnou měsíční jízdenku pro všechny druhy veřejné dopravy.
- Práva a svobody jednotlivce jsou důležitější než veřejný pořádek.
- Menstruační potřeby by měly být v ČR zdarma.

Nehodnoťte argumenty a názory žáků z hlediska pravdivosti a komplexnosti. Debata nemá za cíl zjišťovat jejich názory, ale dát žákům prostor, aby procvičili své debatní dovednosti, jako jsou pohotovost a spontánnost argumentů. To, že se studenti musí stylizovat do názorů, které sami nezastávají, je nutí zamyslet se nad argumenty protistrany.

Formát Agory můžete využít pro diskuzi o nejednoznačných tématech i v ostatních společenských nebo přírodovědných vyučovacích předmětech.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

ALGORITMY

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva - Uznání pro lidskou důstojnost a lidská práva - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Flexibilita a adaptabilita</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu: médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Pro každou skupinu jednu sadu rozstříhaných karet z pracovního listu + popisy tří osob z pracovního listu
Pracovní listy:	Pracovní listy Algoritmy
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Informatika, Mediální výchova, Český jazyk

Potkali jste se někdy s algoritmy? Stojí za to se s nimi přátelit, nebo proti nim máme bojovat?

Naučíme se:

- chápat princip třídění dat na internetu
- rozumět zacílení algoritmů v prostředí internetu a vědomě se proti nim chránit

Popis aktivity:

1. Diskutujte s žáky: Víte, proč vám vaše sociální sítě a internetový prohlížeč ukazují věci, které máte rádi? A jak to vlastně poznají? Víte, co to jsou algoritmy? (Algoritmy jsou jednoduché systémy, které mají za úkol pomoci třídit data, která o nás internet posbírání a podle nich nám nabídnout obsah, který se nám bude líbit.)

2. Pusťte žákům video:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/6027-digitalni-stopa?backlink=4w6y4>

3. Po krátké reflexi videa sdělte žákům zadání aktivity: Jedná se o jednoduchou zábavnou karetní hru, která má za cíl vysvětlit fungování algoritmů. Hraje se ve skupinách, dostanete do rukou karty, které představují příspěvky na sociálních sítích (je na nich popis toho, co zobrazují a jejich forma - obrázky se zvířaty, videa o sportu, lajky, reklamy, atd.) a na stůl popis tří lidí, které se snažíte svými příspěvky, v tomto případě kartami, udržet na sociální síti. To totiž přesně algoritmy dělají - jejich úkolem je vybrat vám takový příspěvek jako další v pořadí, aby udržely vaši pozornost a vy tak „scrollovali“ dál.

4. Žáky rozdělte do skupin po čtyřech. Každá skupina dostane na stůl popis tří postav z pracovního listu. Každý hráč dostane 5 karet. Karty jsou rozděleny na 3 druhy podle barev a jejich bodového hodnocení (na kartách vidíte barvu, tedy do jaké skupiny patří, i počet bodů) - zelená karta video/ příspěvek je za jeden bod, modro-zelená karta komentář/ like za dva body a modrá karta reklama, která je za tři.

5. Upřesněte žákům zadání hry:

Hráči hrají postupně tři kola, v každém kole mohou použít jen jednu kartu, kterou přiřkládají na popis jednoho člověka (první kolo video/ příspěvek, druhé kolo like/komentář a třetí kolo reklama, tedy že v prvním kole mohou dát jen kartu s videem/příspěvkem, v druhém jen like/komentář atd.) Je dobré uvést i konkrétní příklad:

Mám například v ruce kartu s videem o olympijském lyžování a s reklamou na pražskou zoo a před sebou mám popisy tří osob, vidím Aničku, kterou zajímají zvířata a lyžování, tak v prvním kole použiju kartu s videem o lyžování za 3 body. Cílem je, aby se hráči postupně zbavili všech karet a zároveň udrželi dané lidi na sociálních sítích (k tomu právě slouží body - každý člověk musí u sebe na konci mít karty za 10 bodů). Kola se opakují pořád dokola, dokud jednotliví lidé nemají 10

bodů, nebo všichni hráči nepřišli o karty v ruce.

6. Všechny skupiny hrají současně. Poté následuje společná reflexe.

Otázky k reflexi:

- Co nového jste se dnes dozvěděli/uvědomili si?
- Vysvětlete svými slovy, jak internet třídí naše data a podle čeho nám ukazuje obsah?
- Stalo se vám někdy, že jste něco vyhledávali a potom se vám zobrazovala reklama na stejný produkt? Víte, jak tomu zabránit? (Nainstalujte si do webového prohlížeče rozšíření blokující zobrazování bannerových reklam a vyskakovacích oken (třeba Adblock nebo Ghostery). Pozor, některé stránky pak nemusí fungovat úplně na 100 %. Týká se to hlavně přehrávání videí, na která bývají reklamy navázané. Není ale problém v blokovacích aplikacích povolit výjimky pro stránky, kde jste ochotní reklamu tolerovat. Pravidelně si v počítači mažte cookies.)

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

Aktivitu můžete vhodně propojit s aktivitou (Ne)viditelná reklama uvedenou v této metodické příručce. Vede žáky k dovednosti rozpoznat reklamu na sociálních sítích a chránit se před ní.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

ARGUMENTAČNÍ FAULY

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro čestnost a spravedlnost</p> <p>Postoje - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Dvojice, celá třída
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Vystřižené kartičky z pracovních listů (názvy faulů s jejich popisem a příklady faulů)
Pracovní listy:	Pracovní listy Argumentační fauly
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Mediální výchova, Český jazyk

Není důležité jen to, co říkáme, ale také jak to říkáme a proč. Pojďme odhalovat způsoby lží, manipulace, ale i nevědomého klamání sebe i druhých v komunikaci.

Naučíme se:

- rozpoznat některé typy argumentačních faulů v komunikaci
- porozumět principům falešného dokazování a vyvozování
- vidět spojitost mezi sdělením a vyvozováním našich názorů, představ a očekávání

Popis aktivity:

1. Rozdělte třídu na polovinu (nutný celkový sudý počet pro vytvoření dvojic). Mějte připravené rozstříhané pracovní listy na kartičky tak, abyste měli dvě sady - jednu s názvem a popisem faulu a druhou s příkladem faulu. Pokud je ve třídě žáků více, některé z příkladů použijte vícekrát.
2. Rozdejte žákům kartičky:

Každý žák z první poloviny dostane kartičku se stručnou definicí argumentačního faulu a jeho názvem (např.: „Tvrzení je pravdivé, protože dosud nebylo vyvrácené, případně je nepravdivé proto, že dosud nebylo potvrzené). Každý žák z druhé poloviny dostane kartičku s konkrétním příkladem argumentačního faulu (např.: „Žádné dítě si na mě dosud u rodičů nestěžovalo,“ bránila se ježibaba.)
3. Sdělte žákům zadání: Úkolem je, abyste utvořili dvojice tak, že najdete k sobě správně kartičky s názvem a s příkladem.
4. V závěrečné diskuzi žáci po dvojicích postupně představují jednotlivé typy argumentačních faulů. Učitel moderuje diskuzi doplňujícími otázkami, např.: „*Kde se s takovým argumentem nejčastěji setkáváte?*“; „*Používáte ho?*“; „*Proč je tak rozšířený?*“; „*Jak se mu vyhnout?*“; „*Jaké může mít důsledky?*“

Otázky k reflexi:

- Co konkrétního jste se dnes dozvěděli/uvědomili si? Jak to využijete?
- Jak se můžeme proti argumentačním faulům bránit (my sami, ve společném prostoru)?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Připravte si vhodné příklady jednotlivých argumentačních faulů z médií. Společně s žáky o nich diskutujte.
- Vyzvěte žáky, aby sami vyhledávali argumentační fauly ve veřejném prostoru a v následujících hodinách se jim ve třídě věnujte - tak si žáci osvojí dovednost je rozpoznat, případně na ně upozornit a argumentovat s porozuměním.
- Jako navazující aktivitu pro uplatnění nových poznatků v praxi můžete s žáky využít aktivitu Agora, která je součástí této metodiky.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE, <https://bezfaulu.net/>

ČTYŘI ROHY

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Uznání pro rozmanitost Postoje - Otevřenost pro odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Odpovědnost - Tolerance nejednoznačnosti Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Empatie - Jazykové a komunikační dovednosti Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění médií
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Celá třída
Časový rozsah:	20 minut
Pomůcky:	Výroky uvedené v popisu aktivity
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Informatika, Mediální výchova, Etická výchova, Český jazyk

Na sociálních sítích tráví nějaký čas většina z nás. Pojdme se na to, co si o nich myslíme a jak je využíváme, podívat zblízka.

Naučíme se:

- porozumět více svému chování na sociálních sítích
- porozumět chování jiných lidí na sociálních sítích

Popis aktivity:

1. Po seznámení žáků s cílem i anotací aktivity, vysvětlíte další postup: *Vaším úkolem bude postupně se zamyslet nad svým názorem na různá témata. Postupně budu číst třináct výroků a vy svůj názor ukážete tak, že se postavíte do jednoho z rohů místnosti, které symbolizují postoje Úplně souhlasím – Spíše souhlasím – Spíše nesouhlasím – Úplně nesouhlasím.*
2. Postupně čtete jednotlivé výroky, po přečtení každého dejte žákům čas na přemístění. Poté, co se postaví, vyzvěte v každém rohu jednoho studenta, aby svůj názor vysvětlil. Pokud někdo nebyl rozhodnutý nebo názor změnil, může se po diskusi přesunout. Je dobré nechat žáky mluvit po každém výroku a doptávat se případně na další detaily.
3. Výroky:
 - Nedokážu žít bez svého telefonu.
 - Když nahraju na Instagram fotku a nedostanu dost lajků, tak jsem z toho smutný/smutná.
 - Myslím si, že sociální sítě jsou více škodlivé než prospěšné.
 - Často se nechám inspirovat influencerem a koupím si nebo si chci koupit věc, kterou používají oni (oblečení, hry atd.)
 - Myslím si, že profil na sociálních sítích o daném člověku hodně řekne.
 - Radši budu celý týden vstávat ve 4 ráno než abych se týden nemohl podívat na Instagram nebo TikTok.
 - Pro dobrou fotku nebo video na sociálních sítích udělám všechno.
 - Sociální sítě používám i jako platformu na učení se (sleduju profily, které mě rozvíjejí, u kterých se toho dozvím spoustu nového a užitečného).
 - Před tím, než nasdílím fotku nebo video, vždy použiju nějaký filtr.
 - Na sociální sítě patří jen hezké a pozitivní věci.
 - Před tím, než něco sdílím, tak nad příspěvkem přemýšlím.
 - Když čtu nějakou zprávu a zdá se mi, že možná není pravdivá, tak si ji ověřím i z jiného zdroje.

- Mám více online než offline vztahů.
4. Během aktivity nehodnoťte odpovědi žáků. Povzbuzujte je k otevřenému vyjádření jejich postojů a názorů. Diskuzi ponechte na závěrečnou reflexi.

Otázky k reflexi:

- Bylo někdy obtížné vybrat si pozici, proč? Co vás překvapilo ve vašich odpovědích? Překvapily vás nějaké postoje ostatních, chcete se ještě na něco zeptat?
- Co byste doporučili mladším žákům, kteří teprve vstupují do světa sociálních sítí? Co je pro ně důležité vědět?
- Můžete využít např. tyto zdroje

<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>

<https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/hracstvi/pocitac-a-bezpecny-internet/pravidla-pro-deti-k-bezpecnejsimu-uzivani-internetu.html>

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Tato aktivita je vhodná v úvodní fázi evokace k prozkoumání názorů žáků k různým tématům při využití vhodných výroků.
- Aktivitu můžete propojit s aktivitou Ideální sociální síť, uvedenou v této metodické příručce.
- Pokud aktivitu zopakujete ve výuce většího tematického celku i ve fázi reflexe, žáci mohou vidět svůj individuální posun, učitel získá rychlou zpětnou vazbu k učebnímu pokroku celé skupiny.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

DEZINFORMACE

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost Postoje - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti Znalosti - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	Nastříhaný pracovní list (6 titulků a 6 ilustrací)
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Etická výchova, Mediální výchova, Český jazyk

O dezinformacích se hodně mluví, píše, každý se s nimi pravděpodobně setkal, přesto je pro nás obtížné je poznat a bránit se jim. Jak jste na tom vy?

Naučíme se:

- podle čeho se pozná dezinformace
- jak se dezinformacím bránit

Popis aktivity:

1. Na úvod ved'te se třídou brainstorming: *Co jsou to dezinformace? Pamatujete si, že jste se s nějakou v poslední době setkali? Kde se dozvídáte o tom, co se děje? Čtete nějaké zpravodajské weby? Jaká je role novinářů?*
2. Proved'te shrnutí a vysvětlete žákům, co to dezinformace jsou - lživé, klamavé zprávy s cílem zvrátit veřejné mínění, získat co nejvíce lidí, kteří jim uvěří, jsou vytvářeny záměrně; důležité je také zmínit, že zejména na sociálních sítích mohou lidé sdílet prakticky cokoli a zprávy tam nejsou všechny pravdivé. Role novinářů, kteří pracují v zavedených seriózních médiích je mimo jiné i ta, že informace ověřují.
3. Rozdělte třídu na skupinky po 4 - 6 žácích. Každá skupina dostane rozstříhané pracovní listy, (6 titulků a 6 ilustrací). Úkolem je spojit titulky s obrázky a potom rozhodnout, které titulky jsou dezinformační a proč. K ověřování mohou žáci používat internet (tablet/telefon) a učitel by je v tom měl podporovat. Žákům na práci ve skupině ponechte 15 minut. Poté je vyzvete k prezentaci a porovnání výsledků práce s ostatními skupinami.
4. Po skončení aktivity mluvíte s žáky o tom, jak dezinformace poznáme (zpráva je šokující, vzbuzuje emoce, používají se vykřičníky, slova jako tohle byste měli vědět, tohle nechtějí, abyste věděli; některá část zprávy může být pravdivá, avšak celkově je zpráva lživá aj.) i o tom, jak je můžeme ověřovat (porovnávat s jinými důvěryhodnými zdroji, protože v naší moci není, abychom si mohli všechno, co vidíme a čteme, také ověřovat, je lepší sledovat zprávy na ověřených stránkách).

Otázky k reflexi:

- Napište/řekněte tři nejdůležitější znaky dezinformační zprávy.
- V čem je nebezpečí dezinformací pro vás osobně a pro společnost?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

Práce s informacemi je pro žáky klíčová, proto pracujte s žáky opakovaně touto metodou - např. v biologii, fyzice, cizím jazyce i umění (kulturní osobnosti, společenské události, informace z cizojazyčných zdrojů aj.)

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

DIGITÁLNÍ STOPA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro lidskou důstojnost a lidská práva</p> <p>Postoje - Respekt - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Celá třída
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Informatika, Český jazyk

Pro lidi je přirozené sdílet myšlenky a zážitky s ostatními. Chceme vědět, jak se mají naši kamarádi, rodina, známí. V dobách před internetem jsme si všechny tyto věci říkali osobně, případně jsme si je volali, teď si je posíláme přes zprávy nebo si je dáváme na sociální sítě. Ale internet je jiné prostředí - pojďme se podívat, co to pro nás znamená.

Naučíme se:

- poznat odlišnosti online prostředí při sdílení osobních informací včetně rizik, která pro nás toto chování v konkrétních situacích představuje
- pohybovat se na sociálních sítích bezpečněji

Popis aktivity:

1. Vyzvěte žáky k brainstormingu: *Jaké informace se nesdílí veřejně, případně by se neměly dávat na sociální sítě?* V souladu se zásadami brainstormingu odpovědi nehodnoťte, stejné pravidlo platí v této fázi aktivity i pro spolužáky.
2. Vyzvěte třídu, aby se postavila za sebe do jedné řady. Sdělte jim zadání: Budete postupně číst seznam situací při zacházení s fotkami a žáci se budou posouvat o krok vpravo (= patří na veřejnou sociální síť) nebo vlevo (nepatří na internet, případně ne veřejně, jen ve zprávě nejbližším) u každé přečtené situace.
 1. Fotografie mé rodiny před naším domem, kde je vidět název ulice i číslo popisné.
 2. Fotografie mě a mých kamarádů zabalených v ručnicích na koupališti.
 3. Moje fotografie jen v ručníku před zrcadlem.
 4. Záběr na tachometr, kde je vidět, že jedeme s rodinou autem přes 180 km/h.
 5. Fotografie spolužačky, na které se vzteká, je celá rudá a nesluší jí to.
3. Ved'te diskuzi se žáky formou reflexe: *Váhali jste někdy, nebo byla vaše rozhodnutí jednoznačná? Pohybovali jste se všichni stejně? Pokud ne, co to znamená? Které fotografie a informace byste veřejně nesdíleli a proč?*
4. Diskutujte s žáky dále: Hledali jste si o sobě (nebo o někom jiném) na internetu osobní informace? Co všechno jste našli? Vadí vám některé informace, které jsou veřejně dohledatelné? Mohly by vám vadit kdykoli v budoucnu? Z jakých důvodů?

Shrňte informace z předchozí diskuze, případně je doplňte (neoddělíme online svět od offline světa - určitá anonymita v online světě je, ale vše, co sdílíme nebo někomu napíšeme, je dohledatelné, jakmile něco někde nahrajeme a potom to smažeme, stále to v digitálním prostoru existuje atd.)

Otázky k reflexi:

- Co nového jste se dnes dozvěděli?

- Co budete dělat při užívání internetu a sociálních sítí jinak?
- Co ještě by vám pomohlo pro pocit většího bezpečí? Kam se můžete obrátit, pokud si nevíte rady nebo se cítíte v ohrožení?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

Vyzvěte žáky na základě proběhlé aktivity k vytvoření vlastního/třídního „digitálního desatera“, jak bychom se měli chovat na internetu a na sociálních sítích (nesdílím nic intimního o sobě ani o ostatních, je lepší mít soukromý profil než veřejný, ...

můžete také využít např. <https://www.alik.cz/o/bezpecnost-na-internetu>)

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

IDEÁLNÍ SOCIÁLNÍ SÍŤ

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, lidskou důstojnost a lidská práva</p> <p>Postoje - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sama sebe - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Prázdná a vyplněná tabulka států
Pracovní listy:	Pracovní listy Ideální sociální síť
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Zeměpis, Dějepis

Používáte nějakou sociální síť? Která sociální síť je pro vás nejlepší? Podle čeho jste si ji vybrali?

Naučíme se:

- posuzovat sociální sítě podle účelu používání
- znát rizika sociálních sítí a umět se na nich bezpečně pohybovat

Popis aktivity:

1. Vyzvěte žáky, ať zvednou ruku, kdo z nich pravidelně využívá sociální sítě. Na tabuli můžete zapisovat souhrnně jejich odpovědi na další otázky: *Kolik času na nich průměrně trávíte? Co je pro vás důvodem sociální sítě využívat? Kterou z nich využíváte nejčastěji a proč?*
2. Žáky rozdělte do skupin po čtyřech až pěti, a každé z nich dejte prázdnou tabulku, na které jsou uvedeny čtyři fiktivní sociální sítě. Každá z nich má svůj obsah, cílovou skupinu, míru kontroly, způsob zisku, a také svá negativa či omezení.
3. Každá skupina si může vybrat jen 12 informací, které se chce dozvědět. Na vyžádání jim je učitel odtajní podle druhého pracovního listu s vyplněnou tabulkou a žáci si informace napíší do své prázdné tabulky. Na základě těchto částečných informací se musí rozhodnout, kterou ze sociálních sítí by si vybrali pro založení osobního profilu a své užívání. V tabulce si tuto síť barevně označí.
4. V dalším kroku každá skupina dostane druhý pracovní list s vyplněnou tabulkou a otázkou: *„Ovlivnily by nějak tyto nové informace vaši volbu? Vybrali byste si stejnou, nebo jinou sociální síť teď, proč?“* Na přípravu odpovědi mají skupiny čas cca 7 minut.
5. Následuje společné sdílení a reflexe vedená učitelem.

Otázky k reflexi:

- Co zásadního ovlivnilo vaše rozhodnutí?
- Jakým způsobem jste se ve skupině rozhodovali? Bylo dosažení shody jednoduché nebo komplikované, proč?
- Jak byste porovnali sociální sítě, které využíváte s vybranou fiktivní sociální sítí? Co je podle vás lepší/horší?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

Na konci aktivity, případně v navazující hodině, můžete pro žáky v bezpečném prostředí otevřít diskuzi: Myslíte si, že sociální sítě mají nějaká negativa? Dá se být závislý na sociálních sítích - máte k tomuto tématu nějaké informace? Co byste poradili někomu, kdo má pocit, že by mohl být závislý na internetu nebo na sociálních sítích?

Můžete využít např. tyto zdroje

<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>

<https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/hracstvi/pocitac-a-bezpecny-internet/pravidla-pro-deti-k-bezpecnejsimu-uzivani-internetu.html>

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

IDEÁLNÍ TŘÍDA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, rovnost a lidskou důstojnost a lidská práva - Uznání pro rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické porozumění světu lidských práv</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Individuální a skupiny
Časový rozsah:	90 minut
Pomůcky:	Pracovní list "Moje ideální třída" pro každého žáka, velký flipchart s nápisem „Naše ideální třída“ do několika skupin pro 4-5 žáků + jeden na společnou závěrečnou práci, post-ity, fixy (samolepky) tří barev
Pracovní listy:	Pracovní listy Ideální třída
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Třídnická hodina, Projektový den

Ve fungování demokratické společnosti jako celku se můžeme hodně inspirovat i pro každodenní život ve třídě, třída je totiž taková malá společnost sama o sobě. Pojďme se pokusit společně vytvořit tu ideální.

Naučíme se:

- kriticky zhodnotit spokojenost se stavem (demokratického) klimatu ve třídě
- pojmenovat své potřeby ve vztahu ke klimatu třídy

- spolupracovat a navrhovat řešení problémů, které se týkají třídní atmosféry

Popis aktivity:

1. Provedte žáky úvodní vizualizací: *Zavřete na chvíli oči. Představte si, že je ráno, vy jste právě přišli do školy, za chvíli začíná první hodina. Je sice brzy ráno, ale vy se do třídy těšíte. Přicházíte po chodbě ke své třídě, otevíráte dveře a vstupujete dovnitř. Právě jste vstoupili do své ideální třídy. Do třídy, kde se cítíte dobře, kam chodíte rádi a kde panuje dobrá atmosféra. Je to ideální třída.*
2. Rozdejte každému žákovi pracovní list „Moje ideální třída“ a vysvětlete zadání pro samostatnou práci: *Zamyslete se teď nad tím, jak taková vaše ideální třída vypadá. Jak se v ní cítíte? Jak funguje? Jak se v ní k sobě chováme? V přemýšlení vám mohou pomoci nadepsané otázky a hesla na pracovním listu. Vše, co vás napadne, si zapište. Budete mít 7 minut, pak se rozdělíte do skupin, ve kterých budete se svými návrhy pracovat dál. Pracovní listy na konci dnešní hodiny odevzdáte, můžete to tedy využít jako příležitost a zapsat i něco, co byste nechtěli otevřeně sdílet se spolužáky. S vašimi poznámkami budu pracovat anonymně, kdo nechce, tak je nemusí odevzdat.*
3. Poté rozdělte žáky do skupin po 4-5, každá skupina dostane flipchart s nápisem „Naše ideální třída“ a balíček post-itů. Všem žákům sdělte zadání: *V následujících 15 minutách sdílejte, co jste si při individuální práci zapsali na své pracovní listy a vymýšlejte dál. Myslete na to, že váš návrh by měl být reálný a dosažitelný, přesto směřovat k vaší ideální představě. Sepište za skupinu vaši představu ideální třídy. Jednotlivé body pište jako hesla a post-ity a dávejte na společný pracovní list. Po skončení časového limitu budete své skupinové návrhy prezentovat.*
4. Umístěte na tabuli velký flipchart s nadpisem „Naše ideální třída“ a vyzvěte postupně zástupce skupin, aby chodili k tabuli a představili jeden z jejich bodů, který považují za důležitý. Můžete prezentaci rozdělit na oblasti: pocity, komunikace, spolupráce, učení, pravidla, moje místo a role. Vyzvěte vždy ostatní skupiny, ať bod krátce doplní, pokud o něm také mluvili. Zeptejte se, zda někdo výrazně nesouhlasí s tím, aby mezi body reprezentujícími ideální třídu byl tento uvedený (pokud někdo nesouhlasí, navrhněte, aby ho zkusil přeformulovat). Postupně se střídají v představování všechny skupiny, než představí všechny zpracované body, nebo vyprší časový limit 20 min.

5. Vyzvěte žáky k další fázi aktivity: Zkusme se dnes na závěr zamyslet, nakolik naše třída v tuto chvíli naplňuje kritéria této ideální třídy. Dejte žákům k dispozici 3 barvy fixů (nebo samolepek) a vyzvěte je, aby jimi „hlasovali“ o tom, které prvky ideální třídy jejich současná třída naplňuje (zelená barva), které naplňuje částečně (modrá barva) a které nenaplňuje vůbec (červená barva). Počet hodnocení pro každou barvu můžete omezit.
6. Shrňte podle hodnocení žáků témata, která vyžadují zlepšení, protože se jejich současná situace nejvíce liší od ideální třídy. Z nich si každý žák vybere, na kterém tématu chce v následujících 15 min pracovat. Žáci vytvoří skupiny podle svého zájmu, v případě velkého zájmu o téma mohou dvě skupiny zpracovávat stejný bod.
7. Sdělte žákům instrukce pro další práci:
 - Nejprve popište, v čem je podle vás problém: Co se děje? Jak se to projevuje? Co je příčinou? Koho všeho se týká? Co různí aktéři asi potřebují?
 - Navrhněte konkrétní tipy, co vy jako žáci, vy jako třída, učitelé, případně další osoby, můžete dělat pro to, aby se situace zlepšila. Jak vypadá tato situace, když bude vše ideálně vyřešeno? Jakými konkrétními kroky by se toho dalo dosáhnout?
8. Na závěr probíhá prezentace výsledné práce skupin, diskuze a reflexe.

Otázky k reflexi:

- Jak se vaše původní představy o ideální třídě liší od výsledných návrhů?
- Kdo z vás má zájem se na realizaci některého z výsledných návrhů podílet? Na jakém, v jaké roli?
- Co dalšího potřebujete pro vaši práci na zlepšení klimatu ve třídě? Kdy a jak začnete?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Zvažte, zda tuto aktivitu ve třídě povedete vy, třídní učitel, pracovník ŠPP nebo externí odborný pracovník. Záleží na aktuálním klimatu třídy, vztazích a případných problémech.
- Aktivita by zcela jistě neměla skončit pouhým popisem, žáci by měli mít možnost alespoň některá z navržených řešení realizovat, případně s vedením školy diskutovat o změnách. Vhodnou navazující aktivitou

může být aktivita Projekt, která je také součástí této metodické příručky.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

KDO MÁ PRAVDU?

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a lidskou důstojnost - Uznání pro rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po třech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Pracovní listy, rozstříhané do celků na jednotlivé konverzace (jeden celek je dohromady 5 ústřížků - buď Martin nebo Tereza)
Pracovní listy:	Pracovní listy Kdo má pravdu
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Český jazyk, Mediální výchova

Dialog jako jeden z důležitých prostředků demokracie je rozhovor, jehož účastníci se navzájem uznávají za rovné a jsou ochotni se podřídit lepšímu náhledu a přesvědčivějšímu argumentu, a tak dospět k hlubšímu a pravdivějšímu poznání. Pojďme se podívat, zda je každý rozhovor takový, a pokud ne, tak proč?

Naučíme se:

- vysvětlit princip a důležitost dialogu mezi lidmi
- klást otázky

- vcítit se do druhého a uvědomit si, že každý může vnímat stejné věci jinak
- zlepšovat vzájemný respekt, spolupráci i otevřenost

Popis aktivity:

1. Třídu rozdělte do skupin po třech až pěti žácích. Každá skupina dostane úryvky 5 různých konverzací z whatsappu, dopisů, vzkazů atd. buď od Martina nebo Terezy.
2. Sdělte žákům zadání: *Máte před sebou úryvky konverzace dvou lidí, Úryvky jsou ve dvou vyhotoveních, každý z nich vypovídá o pohledu jednoho z partnerů, a jsou součástí příběhu o jejich rozchodu. Vaším úkolem je poskládat z úryvků konverzací příběh a vcítit se do role člověka, kterému patří vzkazy/úryvky konverzací. Cílem je snažit se porozumět, proč se každý z partnerů zachoval určitým způsobem a jaké důvody měl pro své chování, případně vnímání celé situace.*
3. Po samostatné práci nechte každou skupinu představit, co se podle nich stalo. Na závěr diskutujte s žáky nad jejich závěry a společně reflektujte práci ve skupinách.

Otázky k reflexi:

Při reflexi zapisujte postupně na tabuli do dvou sloupců projevy podporující komunikaci a komunikaci s překážkami, které mohou vést ke konfliktům a nepochopení

- *Jak se vám dařilo shodnout se na významu celé situace při práci ve skupinách? Proč se to dařilo/nedařilo? Jak jste postupovali, abyste došli ke shodě?*
- *Jak vám bylo, když jste se snažili vcítit do vaší postavy? Povedlo se vám to?*
- *Proč se ti dva nepochopili? Co jim chybí? Jak by celá situace měla ideálně proběhnout, aby se nerozešli?*
- *Vzpomenete si vy sami na nějakou komunikační situaci, která také vedla k nepochopení?*
- *Proč je podle vás tak těžké připustit si, že se třeba mýlím?*
- *Proč se lidé přou i v případě, že nemají pravdu? Jak z toho ven?*
- *Co pomůže, když mají lidé různé potřeby, názory nebo způsoby komunikace? Co napomáhá konfliktům a co pomáhá jim předcházet a řešit je?*

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Co je to vlastně dialog + jaké jsou jeho principy?
 - Dialog = Rozhovor, jehož účastníci se navzájem uznávají za rovné a jsou ochotni se podřídit lepšímu názoru a přesvědčivějšímu argumentu, a tak dospět k hlubšímu a pravdivějšímu poznání; dialog je jedním z důležitých prostředků demokracie.
 - Filosofický význam dialogu plyne z pochopení a uznání, že člověk se může mýlit nebo zastávat jednostranné stanovisko a že mu tedy může pomoci setkání s názorem druhého a druhých. Setkávání a střetávání názorů může vést k lepšímu, pravdě bližšímu názoru, než měli účastníci před setkáním.
 - Principy, nebo charakteristiky potřebné k dobrému dialogu - respekt, tolerance, otevřenost, zvědavost, ochota mýlit se, ochota akceptovat druhou stranu a to, že vidí věci jinak, ochota domluvit se a najít kompromis, případně porozumění - ne jen stát si za svým a přesvědčit druhého o své pravdě, znát sám sebe, abych mohl komunikovat své potřeby, důvěra, slušnost, trpělivost atd.
- Pro tuto aktivitu můžete také využít aktuální dialog z médií nebo vhodnou ukázkou z filmu.
- Aktivitu můžete připravit i v cizím jazyce.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

KLAM PŘEŽIVŠÍCH

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro spravedlnost a čestnost</p> <p>Postoje - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Spolupracovat - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace a světa médií</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po třech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Pracovní listy do každé skupiny na konci aktivity
Pracovní listy:	Pracovní listy Klam přeživších
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Mediální výchova, Dějepis

Stejně jako například ve sportu bychom měli hrát čestně, tak také v komunikaci je dobré nefaulovat, a velmi užitečné je fauly rozpoznat. Pojďme se podívat na takový, který může vzniknout jako myšlenková zkratka - o to cennější je mu rozumět a dokázat se mu vyhnout.

Naučíme se:

- rozumět principu kognitivního zkreslení
- rozpoznat konkrétní typ kognitivního zkreslení Klam přeživších v argumentaci u sebe i druhých

Popis aktivity:

1. Rozdělte žáky do skupinek po 3 - 5 a zadejte problémovou úlohu: *„Představte si, že jste konstruktéři tanků a za úkol dostanete vylepšit jejich opancérování. Vycházíte z analýzy toho, kam byly tanky zasaženy nejčastěji, a zároveň víte, že tato analýza byla provedena na základě skutečného vzorku tanků, které se vrátily. Jak budete postupovat a proč?“* Pro práci ve skupinkách mají žáci časový limit 10 min. V tomto čase procházejte mezi skupinkami, sledujte jakým směrem vedou své úvahy, vyjasňujte případné nejasnosti a povzbuzujte je.
2. Poté vyzvěte jednotlivé skupinky, aby postupně představily svá řešení. Ptejte se, *jak žáci postupovali, a proč, co pro ně bylo obtížné, zda něco podobného již řešili* atd. U těch skupin, kterým se nepodařilo dospět k žádnému konkrétnímu řešení, se ptejte na to, *v čem spočíval problém a proč se nedohodli, co by jim pomohlo.*
3. S případnou oporou v návrzích žáků uveďte, že nejčastěji má člověk tendenci navrhnout silnější opancérování v těch místech, kam byly tanky zasaženy, ale jednalo by se o příliš unáhlený závěr, který spočívá v určitém chybném myšlenkovém procesu.
4. Vyvolejte s žáky diskuzi, jestli znají nějaké chybné myšlenkové procesy. Pokud možno nechte běžet diskusi, v jejímž závěru uveďte, že se jim také říká kognitivní zkreslení či mentální zkratky, na jejichž základě bývá vyvozován chybný závěr o různých informacích, které mozek zpracovává, a tak se do určité míry vytváří zkreslený pohled na realitu. Prozradte, že v tomto konkrétním případě se jedná o kognitivní zkreslení, které se nazývá Klam přeživších, jehož chyba spočívá v tom, že se dotýčný příliš soustředí pouze na přeživší příklady z celku, že se příliš soustředí jen na tu část z celku informací, která mu je bezprostředně nejpřístupnější. Pro lepší srozumitelnost Klam přeživších ilustrujte na tzv. celebritách a „úspěšných lidech“ (filmových hvězdách, sportovcích, hudebnících nebo ředitelích velkých korporací atd.). Média často vyprávějí příběh odhodlaného jednotlivce, který jde za svými sny a překonává různé překážky. Mnohem méně se zaměřují na nesrovnatelně větší počet lidí, kteří mohou být podobně nebo i více kvalifikovaní a odhodlaní, ale nikdy nedosáhnou úspěchu kvůli faktorům mimo jejich kontrolu či jiným (zdnalivě) náhodným událostem. To vytváří falešnou představu veřejnosti, že každý může dosáhnout velkých věcí, pokud má schopnosti a vynaloží úsilí. Drtivá většina neúspěchů není veřejnosti ukazovaná a pravidelně jsou vidět pouze ti, kteří přežijí selektivní tlaky konkurenčního prostředí.

5. Když žáci slyšeli definici a znají příklad, zeptejte se, jak by postupovali jinak v řešení úvodního úkolu.

Ať už žáci na řešení přišli nebo ne, tak jej vysvětlete na příběhu Abrahama Walda, statistika, který studoval letadla za druhé světové války. Jeho výzkumná skupina na Kolumbijské univerzitě byla požádána, aby zjistila, jak lépe chránit letadla před poškozením. Původní přístup k problému spočíval v tom, že se vědci a technici podívali na letadla vracející se zpět, zjistili, kde byla zasažena nejhůře, a pak tuto oblast vyztužili. Wald si však uvědomil, že zde chybí jeden cenný zdroj důkazů: Letadla, která byla zasažena a nevrátila se. Letadla, která spadla, která nepřežila, mohla poskytnout mnohem lepší informace o oblastech, které bylo nejdůležitější posílit. Wald vyvodil, že pokud letadla, která se vrátila, byla zasažena v daných místech, tak letadla, která se naopak nevrátila, byla nejspíš zasažena jinde. Navrhl tedy obrnit právě ta nezasazená místa.
6. Rozdejte do skupinek pracovní list s legendou popisující Klam přeživších s úkolem vymyslet nějaký příklad nebo si vzpomenout na nějakou situaci, která by podle nich tento druh kognitivního zkreslení mohla ilustrovat či přiblížit.
7. Závěrečná prezentace výsledků práce ve skupinách a reflexe.

Otázky k reflexi:

- Kdy můžete využít znalosti o kognitivním zkreslení z dnešní hodiny?
- Jaká rizika mají situace, kdy tento argumentační faul jedna strana používá a druhá ho nezná?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Tato aktivita se věnovala jednomu z typů kognitivního zkreslení, jenž se nazývá Klam přeživších. Kognitivní zkreslení (mentální zkratky, chyby v uvažování) se mohou manifestovat v diskusích či debatách jako argumentační fauly, tj. řečnické triky nebo argumentační klamy, které jsou používány za účelem přesvědčení oponenta či publika o správnosti tvrzení mluvčího bez ohledu na logickou platnost samotných argumentů. Některé argumentační fauly jsou úmyslné, jiných se může mluvčí dopustit omylem, jako tomu většinou bývá v případech, kdy se jedná o argumentační klamy, které vyplývají z kognitivního zkreslení.
- K dalším argumentačním faulům odkazují QR kódy na pracovním listu, konkrétně se jedná o Střed pozornosti a Unáhlený závěr, které můžete využít pro obsahové rozšíření aktivity.

- Argumentačním faulům se věnuje také další aktivita, která je součástí této metodické příručky s názvem Argumentační fauly.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

KOMUNIKAČNÍ BINGO

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, rovnost a lidská práva - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu politiky, lidských práv, kultury, různých kultur, historie</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Prázdná a vyplněná tabulka států
Pracovní listy:	Pracovní listy Komunikační bingo
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Zeměpis, Dějepis

Existuje ideální komunikace? Jak souvisí komunikace se způsobem řízení státu? A jak s cenzurou a svobodou slova? Ovlivňují tyto věci nějak i komunikaci lidé mezi sebou? Jestli ano, tak jak?

Naučíme se:

- reflektovat možné způsoby komunikace mezi lidmi, ale i z pohledu tématu cenzury a svobody slova
- diskutovat ve skupině s respektem k názorům druhých

Popis aktivity:

1. Třidu rozdělte do skupin po 4-5 žácích, každá skupina dostane pracovní list s prázdnou tabulkou, na které je uvedeno 5 fiktivních států. Každý stát má různé formy vládnutí, jinak se staví ke svobodě slova, jinak mezi sebou lidé komunikují.
2. Každá skupina si může vybrat jen 15 informací, které se chce dozvědět. Na vyžádání jim je učitel odtajní podle druhého pracovního listu s vyplněnou tabulkou a žáci si informace napíší do své prázdné tabulky. Na základě těchto částečných informací se musí rozhodnout, ve kterém státě by chtěli bydlet.
3. Pozvěte všechny skupiny ke společnému sdílení s otázkou: "Jaký jste si vybrali stát a proč?"
4. V dalším kroku každá skupina dostane druhý pracovní list s vyplněnou tabulkou a otázkou: "Ovlivnily by nějak tyto nové informace to, jestli byste v takovém státě chtěli žít? Vybrali byste jiný?" Na přípravu odpovědi mají skupiny čas cca 7 minut.
5. Následuje společné sdílení a reflexe vedená učitelem.

Otázky k reflexi:

- Jaké bylo rozhodování a (ne)shoda ve skupině? Co pro ně bylo hlavní kritérium pro rozhodování?
- Vidíte nějakou podobnost mezi znaky našich fiktivních států a dnešními nebo historickými reálnými státy? (hlavně v oblasti cenzury/svobody slova)
- Jak se vy sami stavíte k cenzuře?
- Je vždy vhodné říct vše narovinu, nebo se někdy vyplatí lhát?
- Co ještě v tabulce chybělo, co je pro vás v komunikaci důležité? (upřímnost? nelhat? oční kontakt?)
- Jaká komunikace a její konkrétní projevy jsou vám osobně sympatické? Jaké projevy vám naopak vadí? Jak se cítíte, jak reagujete?
- Jaké jsou rozdíly, výhody a nevýhody různých způsobů komunikace, osobní mluvená, psaná, telefonická? Existuje ještě nějaký způsob komunikace? (neverbální - gesta, mimika atd.)

- Vidíte nějaké spojitosti mezi tím, jak lidé komunikují a jaká je svoboda slova a celkově atmosféra ve společnosti a mezi politickým režimem v zemi?
- V jakém reálném státě byste chtěli žít a proč?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Aktivita je podobná jako aktivita Vyber si stát, která je také součástí této metodické příručky. Je zaměřená na rozdíly řízení státu z hlediska svobody občanů, míry demokratických principů a způsobů rozhodování. Můžete ji tedy využít také jako aktivitu rozšiřující.
- Obměnou obsahu tabulky můžete aktivitu využít k srovnání reálných zemí současných nebo historických i pro jiné společenskovední předměty.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

(NE)VIDITELNÁ REKLAMA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Uznání pro čestnost Postoje - Odpovědnost Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti Znalosti - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu médií
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po pěti až sedmi žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	V každé skupině zařízení připojené na internet (PC/ mobil/tablet)
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Mediální výchova, Český jazyk

Poznáte reklamu na billboardu u cesty nebo v televizi? To může být snadné, ale co na internetu? To už tak jednoduché není!

Naučíme se:

- rozpoznat reklamu na sociálních sítích a chránit se před ní

Popis aktivity:

1. Vedte s žáky brainstorming: *Co to vlastně reklama je a k čemu slouží? Znají nějaké reklamy, které si pamatují? Jak se liší regulace reklamy v online prostředí?*

2. Rozdělte žáky do menších skupin po 5 - 7 žácích a sdělte jim zadání:

Mít profil na sociálních sítích je zadarmo a neplatíme za naši přítomnost penězi, ale právě reklamou. Otevřete si prostředí sociálních sítí, které používáte a kriticky posuzujte aktuální příspěvky - rozhodněte ve skupině, zda daný příspěvek obsahuje reklamu nebo ne a připravte si zdůvodnění pro své tvrzení.

3. Na závěr nechte skupinky prezentovat výsledky práce a v reflexi diskutujte se všemi žáky o tom, na co si při procházení příspěvků dávat pozor a čeho si všímat. Použít můžete i následující informace:

- *Kdykoli na svých sociálních sítích vidíme příspěvek nějaké značky, firmy nebo obchodu (které můžete, ale také nemusíte mít mezi sledovanými a lajkovanými stránkami), jde o předem promyšlenou a často také placenou reklamu. Vám se zobrazuje, protože na vás přímo cílí.*

- *Proč influencer nebo jiná celebrita o produktu mluví nebo ho ukazuje? Ve většině případů půjde o placenou spolupráci. Značky a produkty, které filmoví a seriáloví hrdinové kolem sebe mají a používají, jsou také reklama - říká se jí product placement.*

- *Tipy, jak se chránit:*

Nainstalujte si do webového prohlížeče rozšíření blokující zobrazování bannerových reklam a vyskakovacích oken (třeba Adblock nebo Ghostery). Pozor, některé stránky pak nemusí fungovat úplně na 100 %. Týká se to hlavně přehrávání videí, na která bývají reklamy navázané. Není ale problém v blokovacích aplikacích povolit výjimky pro stránky, kde jste ochotní reklamu tolerovat.

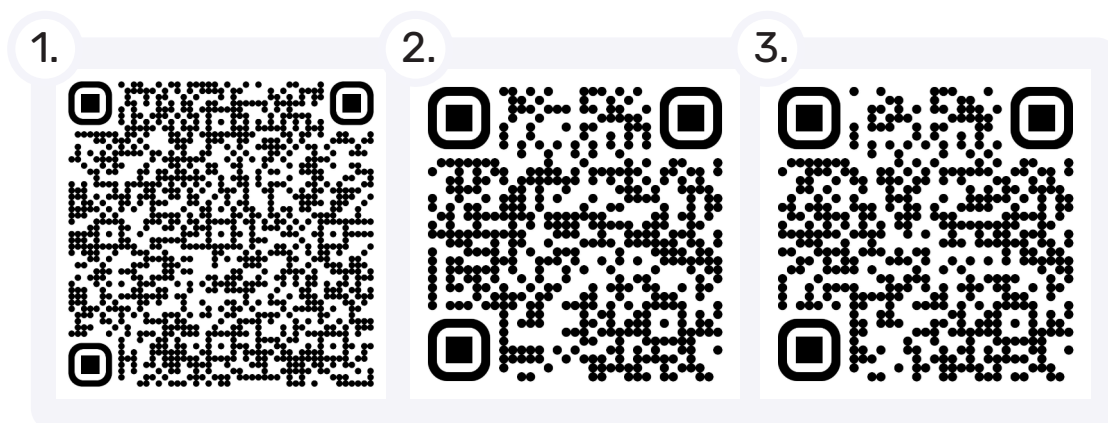
Pravidelně si v počítači mažte cookies. Nebude se vám na internetu ukazovat zboží, které jste si kdysi prohlíželi v e-shopech.

Otázky k reflexi:

- Jak se liší reklama na internetu od jiné formy reklamy? A v čem se liší způsoby, jak se můžeme chránit?
- Řekni/napiš nejdůležitější informaci, kterou ses dnes dozvěděl.
- Co konkrétního změníš ve svém chování s ohledem na informace z dnešní výuky?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Aktivitu můžete vhodně propojit s aktivitou Algoritmy uvedenou v této metodické příručce. Pracuje s otázkou: *Na základě čeho se nám objevuje určitá reklama a jiná ne?* Můžete ji zařadit před touto aktivitou nebo jako aktivitu následující.
- Zadejte žákům domácí úlohu zaměřenou na specifickou formu reklamy, product placement: *Pokuste se v příštím filmu nebo videoklipu spočítat značky a produkty, které hrdinové kolem sebe mají a používají.* Následně s žáky vedte o tématu diskuzi.
- Podívejte se s žáky na příspěvky z Instagramu a TikToku, najděte v nich reklamu a diskutujte společně, podle čeho jste ji poznali. Uvádíme zde vhodné odkazy (jejich aktuálnost si ověřte, změny ve fungování odkazů nemůžeme ovlivnit):

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

SPEKTRUM NÁZORŮ

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, rovnost a vládu práva - Uznání pro lidskou důstojnost a lidská práva - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu: lidských práv, různých kultur, náboženství</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Žáci rozdělení do pěti skupin
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Pro každou skupinu jeden pracovní list s popisem jedné postavy a prázdný papír, rozstříhaný na 10 kartiček.
Pracovní listy:	Pracovní listy Spektrum názorů
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Mediální výchova, Sexuální výchova

Na jedno téma je někdy celé spektrum názorů a odlišných pohledů. Jak takové názorové spektrum vzniká, a co s tím?

Naučíme se:

- nahlížet na různé potřeby a způsoby života jiných lidí
- přijímat a komunikovat různé názory s tolerancí, respektem k odlišnostem a zjistit, co může vést ke kompromisu

Popis aktivity:

1. Rozdělte žáky do pěti skupin. Každé skupině dejte pracovní list s jednou postavou - popisem člověka s jeho pozitivy i negativy a druhý prázdný papír, rozstříhaný na 10 kartiček.
2. Sdělte žákům zadání:
 - *Vaším úkolem bude seznámit se s člověkem, jehož popis máte před sebou, a zkusit se do něj co nejvíce vcítit.*
 - *Nejdříve se zamyslete nad tím, co by takový člověk potřeboval (co mu dělá radost? co ho v životě štve? jak se cítí? co potřebuje? co by mohlo udělat jeho život lepším? a jak téma sexuální výchovy ve školách ovlivňuje jeho život?)*
 - *Potom se zamyslete nad tím, jaké názory by váš člověk mohl mít na téma: „Měla by se na školách vyučovat sexuální výchova? Patří sexuální výchova do škol?“ K tomu vám slouží 10 kartiček - na ně napište 10 krátkých příspěvků, které by daný člověk k tématu mohl napsat na sociální síť - jako post, komentář,... Příspěvky formulujte tak, aby mezi nimi byly pozitivní, negativní, extrémní i neutrální příklady - zkrátka cokoliv, co by někdo mohl napsat jako komentář/ post na sítích.*
 - *Když mají skupiny práci hotovou, vyzvěte je, aby kartičky s příspěvky seřadili od toho, který vnímají nejvíc pozitivně až po ten, který vnímají nejméně pozitivně.*
3. Všechny skupiny postupně prezentují výsledky své práce - kdo byl jejich člověkem a jaké potřeby si u něj pojmenovali, sdílejí také škálu příspěvků, které by od dané osoby mohly zaznít v pořadí tak, jak je seřadili.

Otázky k reflexi:

- Jak vám bylo, když jste se snažili vcítit do vaší postavy?
- Když máte seřazené výroky od těch pozitivních k negativním, řekli byste, že je někde na vaší škále hranice toho, co už je příliš? Pokud ano, kde ji vidíte? Co už je podle vás za hranou? A proč?
- Myslíte si, že lidé s takovými různými názory by se dovedli shodnout na nějakém stanovisku/postupu přijatelném pro všechny?
- Co by jim pomohlo, aby k nějakému společnému závěru dospěli?

- Dáte se někdy do diskuse s lidmi, kteří mají úplně jiný názor než vy? Proč může být dobré se bavit s lidmi, kteří mají jiný názor?
- Vnímáte, že rozdíly ve společnosti jsou dobré nebo špatné? Proč?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Pro rychlou zpětnou vazbu celé třídy nebo velké skupiny žáků v průběhu reflexe lze jako metodu používat škálování - ukažte rukou od podlahy až nad hlavu nakolik souhlasíte.
- Stejnou aktivitu můžete využít i pro jiné téma, které bude pro vaše žáky aktuální a pohledy na něj jsou ve společnosti rozdílné.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

Přílohy

BODY ○○○○

REKLAMA

Nový dokument
o gepardech na
HBO!

BODY ○○○○

REKLAMA

Pojedte s námi do
Portugalska! Levné
letenky právě teď
na www.kiwi.com

BODY ○○○○

REKLAMA

Bezkonkurenční ceny!
Letní šaty od 299 Kč!
www.reserved.cz

BODY ○○○○

REKLAMA

Sleva na nové chytré
hodinky, které vám
změří tep při sportu,
přečtou vám všechny
zprávy a ještě
skvěle vypadají.

BODY ○○○○

REKLAMA

Nové longboardy
skladem!
Nezmeškejte šanci
pořídit si ten svůj.

BODY ○

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Influencerka, která
nahrála nové
video s oblíbeným
receptem

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Stránka s fotkami
longboardistů,
která přidala novou
sérii fotografií

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Značka fotoaparátů,
která přidala nové
vzdělávací video
o tom, jak lépe fotit

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Sportovní časopis
přidal na své sociální
sítě odkaz na článek
o světoznámé
gymnastce

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Místní noviny přidaly
článek s nejlepšími
jednodenními výlety
po okolí

BODY

**KOMENTÁŘ
nebo LIKE**

Olajkování recenze
na nový hrnec od
jednoho youtubera,
který rád vaří

BODY

**KOMENTÁŘ
nebo LIKE**

Komentář k nabídce
kurzů místní
jazykové školy

BODY

**KOMENTÁŘ
nebo LIKE**

Lajk kalhot v aplikaci Vinted, kde lidé nabízejí k prodeji vlastní oblečení.

BODY

**KOMENTÁŘ
nebo LIKE**

Komentář na Instagramu influencera skatera u videa s jeho novým trikem.

BODY

**KOMENTÁŘ
nebo LIKE**

Lajk u příspěvku místní zoologické zahrady, která informuje o nových zvířatech, která do její zoo přijela.

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Video vítěze francouzské hudební soutěže Superstar.

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Fotka ohroženého ledního medvěda od jednoho z nejznámějších světových fotografů.

BODY

**PŘÍSPĚVEK
nebo VIDEO**

Pozvánka na výstavu nejlepších fotografií z cest po horách za rok 2021 v místním kině.

BODY

PŘÍSPĚVEK nebo VIDEO

Video na TikToku
s vycytávkami na
používání iPhoneu.

BODY

KOMENTÁŘ nebo LIKE

Olajkování nabídky
nového oblečení
jednoho obchodu
na sport, na jógu
a gymnastiku.

BODY

KOMENTÁŘ nebo LIKE

Komentář k reportáži
o mladých
parkouristech, kteří
vytváří videa při
skákání po střechách
budov.

BODY

REKLAMA

Chuť na pizzu? Tak
jedině u nás!

Přijďte nás navštívit
v naší nově
otevřené pizzerii.

BODY

REKLAMA

Nový multifunkční
hrnec – 15 funkcí
v jednom přístroji!

Nakupujte teď na
www.hrnce.cz.

BODY

REKLAMA

Večerní kurz IT
a programování.

Naučte se s námi
vytvářet si vlastní
aplikace a ulehčit si
práci i život.

LICHOCENÍ

Podsunout nezdůvodněné tvrzení pomocí nesouvisejících komplimentů.

„Takové krásné děvče se přece nebude bát, no ne?“ řekla ježibaba.

SOUCIT

Odmítnout opačný názor vyvoláním soucitu s námi.

„Neumíme, opravdu. Museli jsme odmalička dřit tak, že jsme ani neměli čas naučit se sedět na lopatě,“ řekli Jeníček s Mařenkou.

ZASTRAŠOVÁNÍ

Zdůvodnit tvrzení pomocí strachu a předsudků k opačnému názoru.

„Jen pojďte dovnitř, tady budete v bezpečí,“ vyzvala je stařena, „venku vás sežerou medvědi.“

ZESMĚŠŇOVÁNÍ

Předložit protivníkům argument tak, aby vypadal směšně.

„Já a jíst děti? No dovolte, to je absurdní! To už byste rovnou mohli říct, že lítám na koštěti,“ řekla ježibaba.

ZÁŠŤ

Odmítnout opačný názor vyvoláním zášti vůči protistraně.

„Lžou. Nechtěla jsem je sníst,“ hájila se babizna. „Copak vy věříte někomu, kdo krade starým lidem perník ze střechy?“

DŮRAZ NA PŘÍRODU

Zdůvodnit tvrzení srovnáním s „dobrým“ světem přírody.

„Je naprosto normální jíst lidi. Podívejte se třeba na vlky, těm lidské maso vyloženě chutná.“

PŘÁNÍ

Tvrzení je nutně pravdivé, neboť si silně přejeme, aby pravdivé bylo.

„Tatínek nás má rád, ten by nás v lese určitě nenechal. Museli jsme se mu ztratit a teď nás hledá,“ usoudila Mařenka.

DŮSLEDKY

Tvrzení nemůže být pravdivé, protože důsledky z něho vyplývající jsou pro mluvčího nepřijatelné.

„To přece není možné, že mě chce ježibaba perníkem vykrmit. To by znamenalo, že mě chce sníst,“ bránil se Jeníček.

NORMALITA

Tvrzení je správné, protože to, co tvrdí, je „normální“, popřípadě nesprávné, protože to, co tvrdí, je „nenormální“.

„Je přece normální, aby děti neodmlouvaly a poslouchaly dospělé!“ rozhorlila se ježibaba na Jeníčka, který si nechtěl sednout na lopatu.

REVOLUCE VE ŠKOLSTVÍ!

Vláda schválila zákaz domácích úkolů pro všechny děti na druhém stupni základních škol!

České školství čeká změna.

Připravuje se největší úprava školních osnov za posledních několik let.

Co nechtějí, abyste věděli!

Evropská unie nám chce zakázat svíčkovou i guláš!

Nový zákon o potravinách:

Česko nesmí používat v názvu pomazánkového másla slovo máslo, produkt totiž nemá stejné složení.

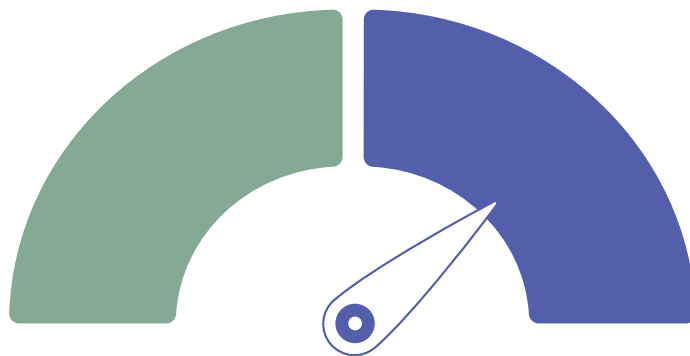
Covid-19 je lež.

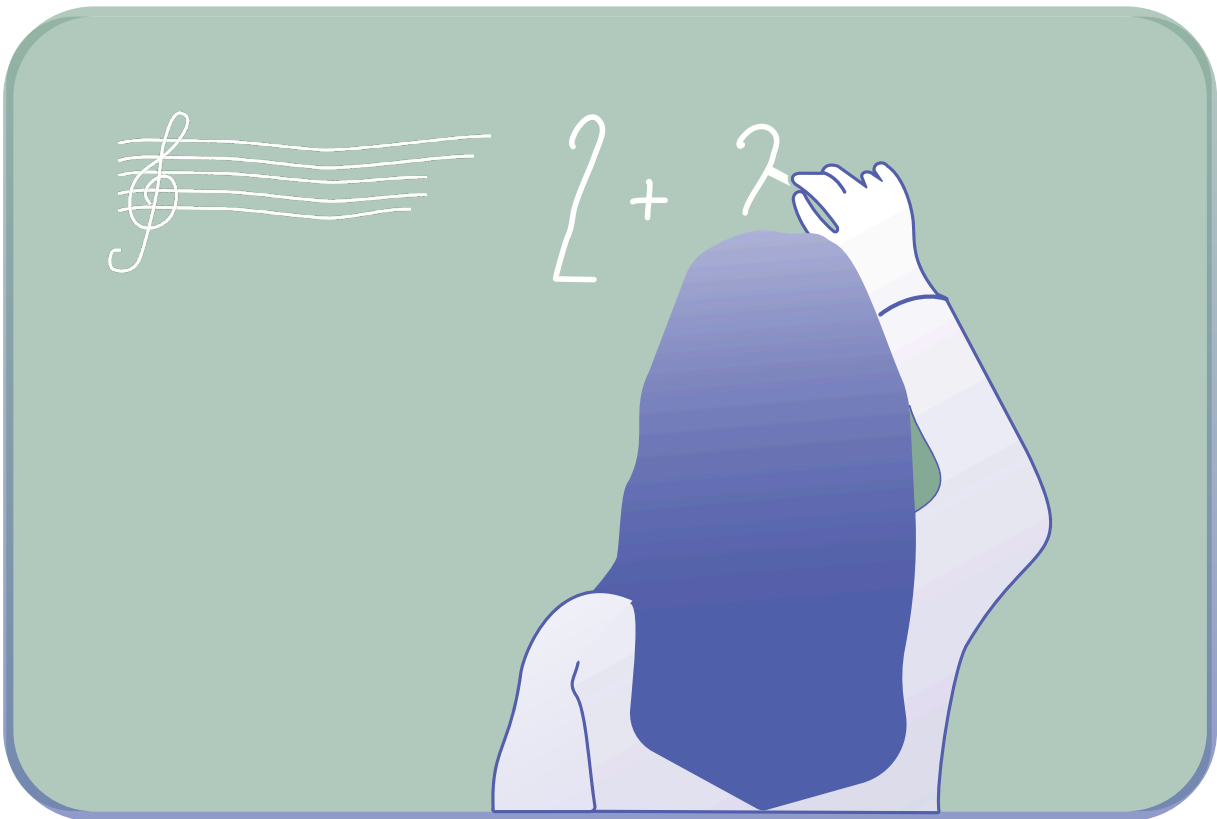
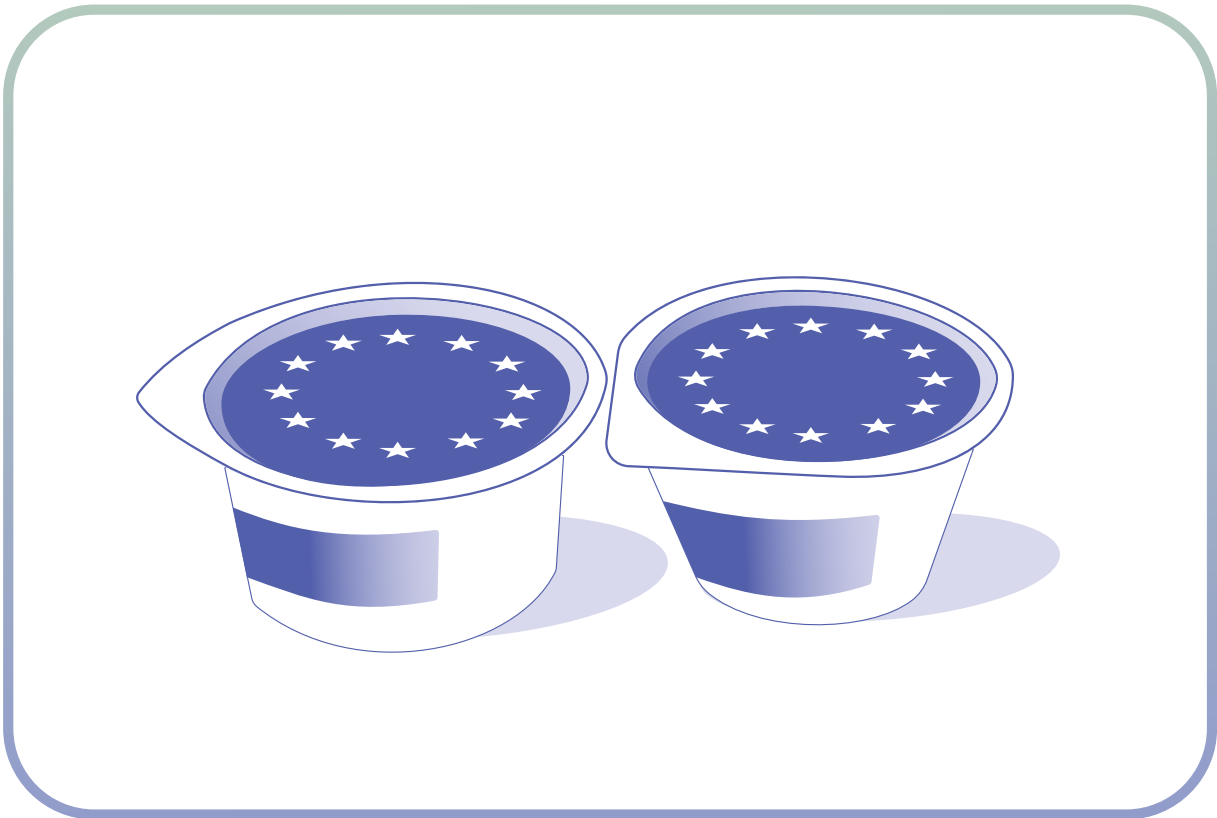
Nemoc si vymyslely státy jako spiknutí.

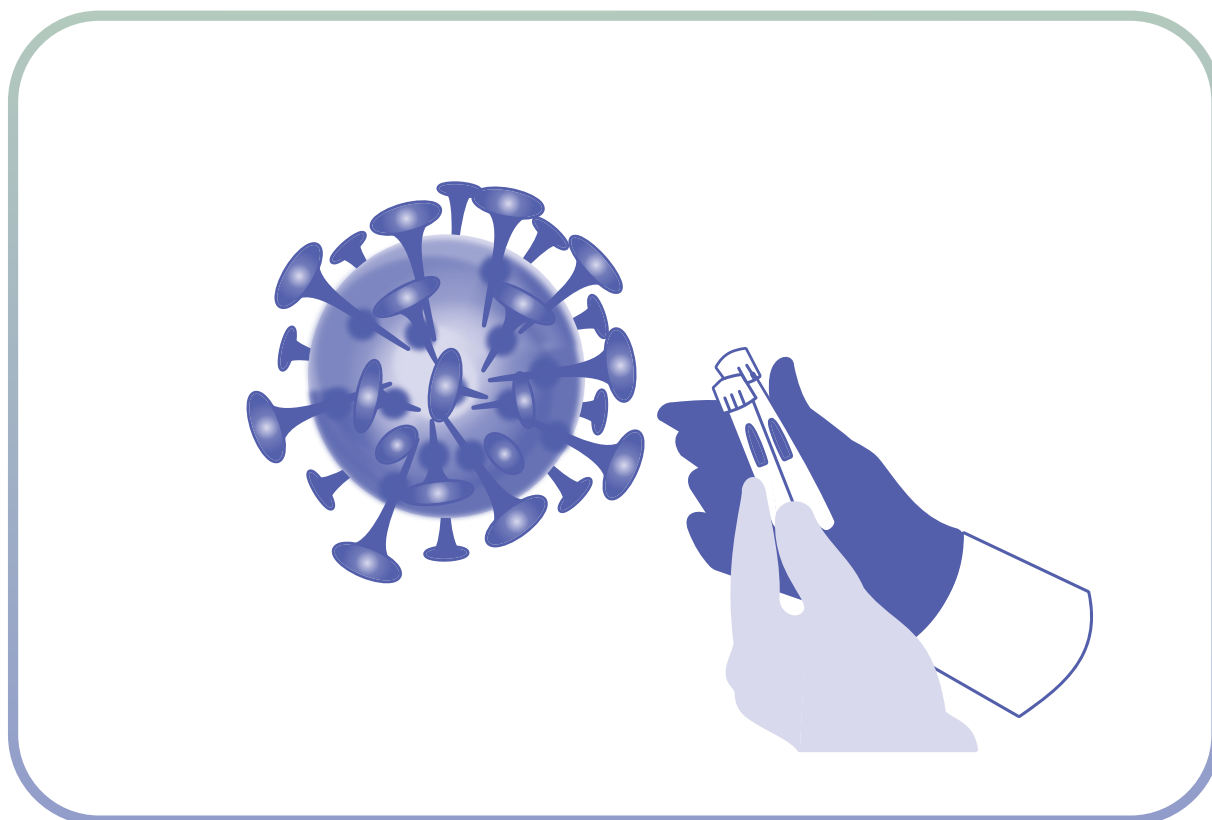
Vědci zjišťují původ nemoci covid-19. Ověřují, zda virus neunikl z laboratoře.

COVID-19

SOCIÁLNÍ SÍŤ	HLAVNÍ OBSAH	KDO JI POUŽÍVÁ?	Z ČEHO SE PLATÍ?	NEGATIVA	KONTROLA OBSAHU
SUPERGRAM	síť, na kterou se nahrávají hlavně fotky	mladí, ale také firmy, které chtějí prodat své výrobky a inzerují je tam	z reklamy, každý druhý příspěvek je reklama, která je často skrytá a nejde poznat	většina uživatelů upravuje fotky, používá filtry a příspěvky tak neodpovídají realitě	není žádná, nahrát může kdokoli cokoli, nelze zjistit, co je pravdivé a co ne
YOME	zejména videa	mladí, ale i starší, kteří hledají i vzdělávací obsah	uživatelé platí poplatky a nikomu se nezobrazuje reklama	připojit se dá jen z telefonů značky Apple	každý příspěvek projde přísnou cenzurou
BIRDE	fotky, krátké komentáře a zprávy, vlastní názory	široká veřejnost, mladí, starší, studenti i pracující	uživatelé si mohou zvolit placený účet, který za ně třídí ověřené informace, ale lze i účet zdarma	uživatelé se často hádají, je tam přemíra informací, ve kterých není lehké se orientovat	některý obsah je smazán, zejména když je nenávidný a někomu ubližuje
STARFISH	chatovací aplikace, posílají se tam často hlasové zprávy, které fungují jako podcasty	široká veřejnost, ale zejména mladí	každý, kdo ji používá, souhlasí s tím, že vlastník sítě může dál používat data uživatelů	šíří se tam hodně dezinformací	není žádná, uživatelé ale mohou nahlásit příspěvky, které jsou podle nich závadné

SOCIÁLNÍ SÍŤ	HLAVNÍ OBSAH	KDO JI POUŽÍVÁ?	Z ČEHO SE PLATÍ?	NEGATIVA	KONTROLA OBSAHU
SUPERGRAM					
YOME					
BIRDE					
STARFISH					

Moje ideální třída – návrhy nad čím přemýšlet

Jaké jsou **vztahy** v ideální třídě? (Např.: Jaké je mé místo a jaké tam mají místo ostatní spolužáci a učitelé? Jak se v ideální třídě **cítím**?)

Jak se v ideální třídě **komunikuje**? (Co se děje, když se vyskytne **konflikt**? Jak přistupujeme k situaci, kdy mají lidé různé názory? Má zde prostor **diskuse**?)

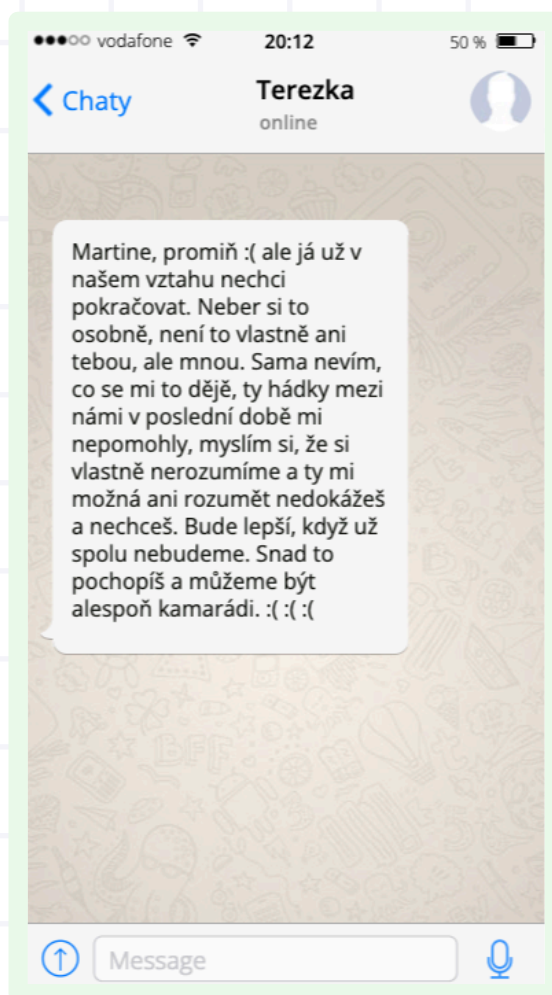
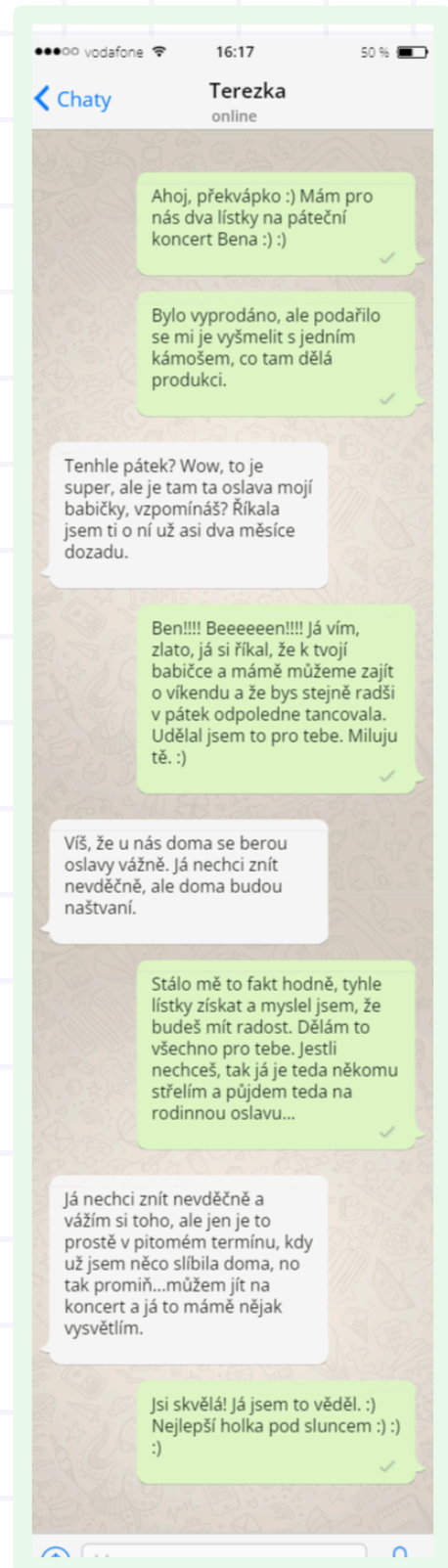
Podle čeho se ideální třída **řídí**? (Jak se rozhoduje? Podle čeho funguje? Existují pravidla? Pokud ano, jaká? Kdo je zodpovědný za to, jak to zde vypadá a funguje?)

Jak v ideální třídě probíhá **učení**? (Jak probíhají hodiny? „Bereme v učení ohled na **potřeby** jednotlivců?“)

Jak se přistupuje k **chybám** či nezdarům?

Jaké jsou vztahy a „**role**“ třídy navenek? (s dalšími třídami a učiteli, s celou školou, s částí města, kde se škola nachází, se sousedstvím, s rodiči?)

Kdo má pravdu?

2. března 2019

S bráchou jsme se pohádali. Odjíždí na celé léto na brigádu do Anglie, a když jsem mu řekl, že je to skvělé a že mu závidím, že vypadne, tak chytlul nerva a začal rvát, že kdyby byl oblíbený synáček místo mě, tak by takhle daleko neodjížděl. Nechápu, proč si vylívá zlost na mě. Je starší a totálně na všechno kašle. Kdyby nebylo mě, tak je máma někde zavřená na psychině, protože furt jen brečela, když od nás táta odešel. Teď se ještě sebere a odjede na čtyři měsíce a ještě je na mě za to hnusnej. Kdybych se o všechno nestaral já, tak fakt nevím. Někdy mám taky chuť se zabalit a prostě vypadnout, proč já mám řešit pořád někoho jiného a brát na ně ohledy, nebo se snažit jí vycházet vstříc, aby nebyla zklamáná. Ale nemůžu ji tady nechat samotnou. Já nemůžu, brácha jo.

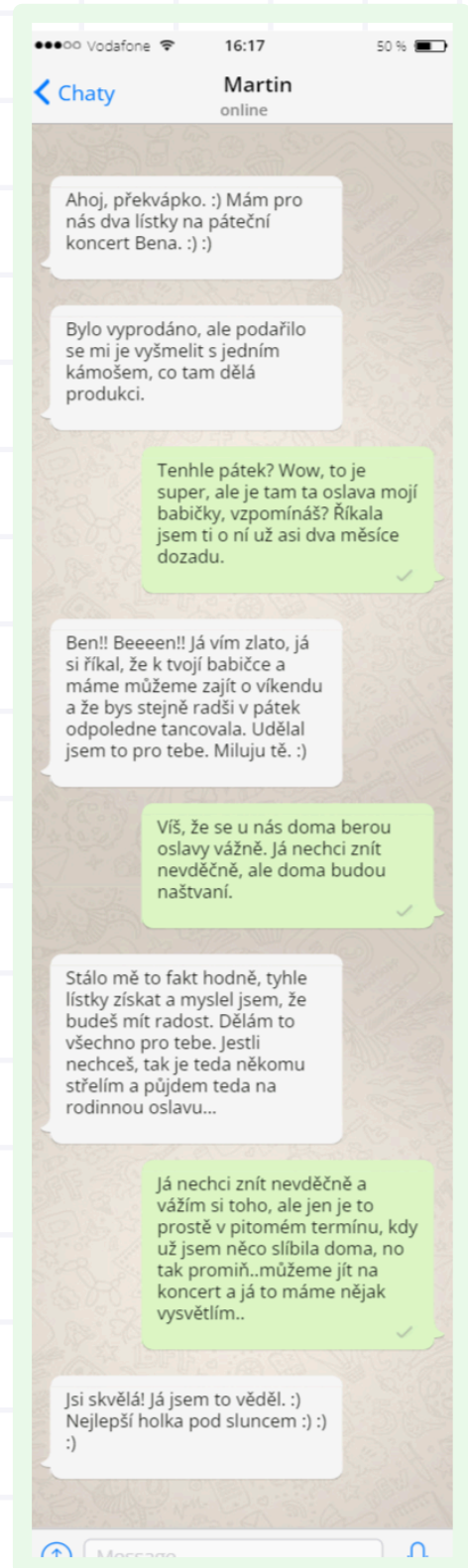
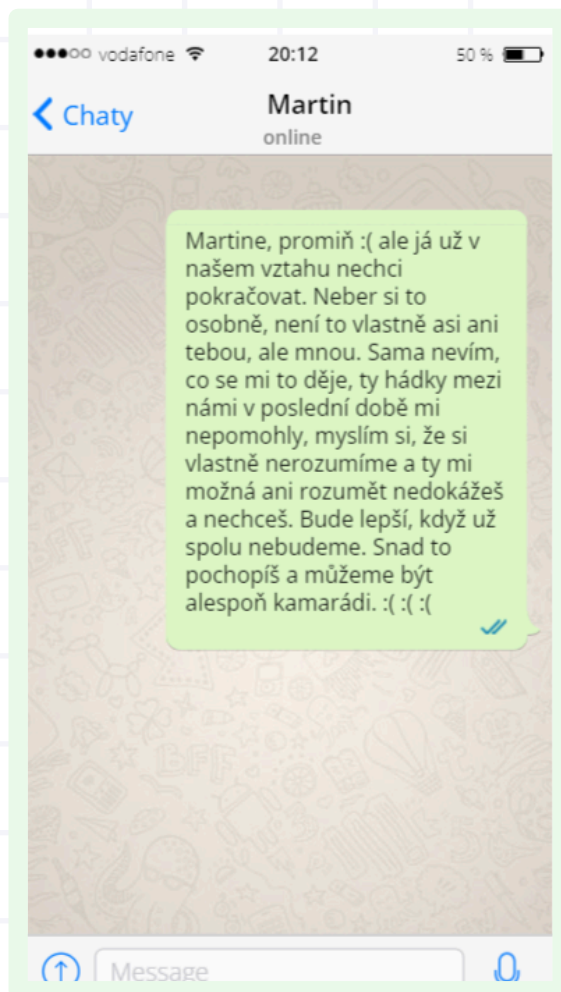
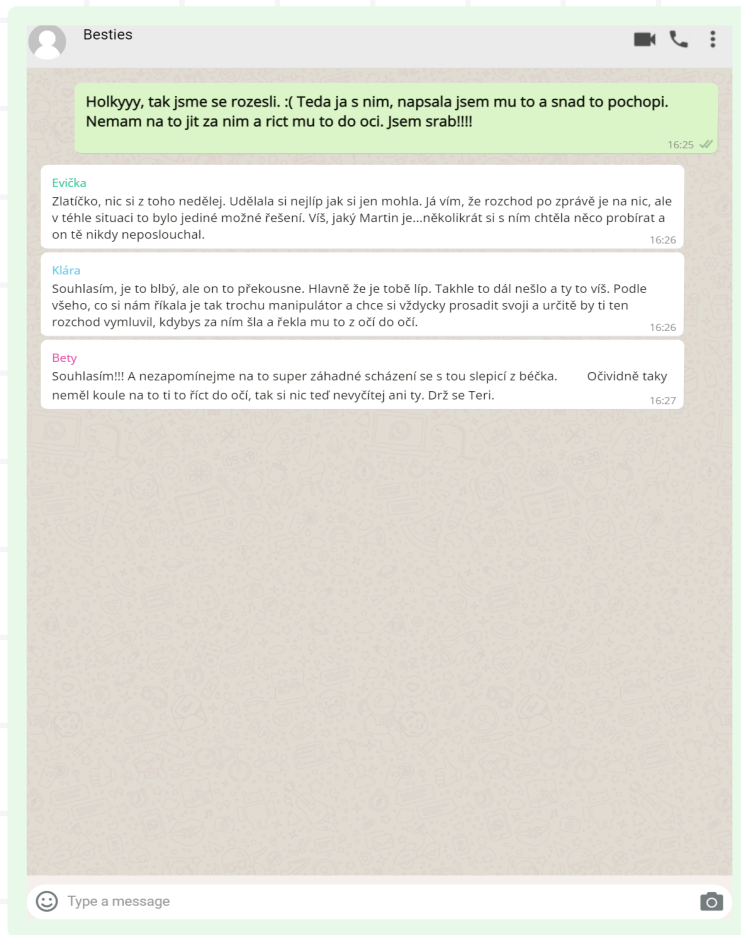
Karlovy Lázně, 6. července 2017

Matko,

posílám pozdrav z lázní. Je to tady skvělé, děkuju moc za tak skvělý dárek, jako je prodloužený víkend s vířivkou a dobrým jídlem. Vím, jak moc si na to z brigád šeltil a moc si to tady díky tobě užívám. Já jsem věděla, že jsi to nejlepší, co mě potkalo. Nejsi vůbec takový, jaký byl tvůj táta. Tvůj bratr po něm trochu je, a proto mu to tak nevychází s tou jeho Janou, pořád je mezi nimi nějaký problém a já vím proč. Všechno je důležitější než ona. Ale ty jsi vždycky stavěl mě a ty, co miluješ, na první místo a vím, že to jednou budeš dělat i s tou nejt'astnější pod sluncem. Nejt'astnější bude, protože bude s tím nejlepším chlapem na planetě, a to jsi ty. Nikdy jsi mě nezklamal a nikdy to neuděláš, vím to.

S láskou,
máma

Kdo má pravdu?

2. března 2019

Dneska jsem měla na návštěvě doma holky ze školy. Měly jsme připravovat společnou prezentaci do občanky, ale můj demenční foťák se prostě neumí chovat. Máma nám upekla nějaký koláč a chtěla mně i holčkám uvařit večeři. Přišel domů dřív z práce a zase začal, proč něco není tak, jak řekl, že to má být. Máma jen sedí a přikyvuje, on s ní neskutečně manipuluje a ona si to nechá líbit. Nechápu, proč mu nemůže nikdy nic říct. Hádám se s ním místo ní. Holky to všechno slyšely a najednou všechny musely jít, protože mají večer program. Jasně. Já bych ale asi taky odešla, kdybych něco takového viděla u některé z nich. Nikdy nenechám, aby se mnou někdo takhle mával. Nikdy.

Kypr, 6. července 2017

Tereško,

posíláme s tátou pozdravy od moře. Doufám, že se máš v lázních dobře. My si užíváme sluníčka, moře a hlavně dobrého jídla. Ten hotel, který jsem nám zaregistrovala, se tátovi nakonec nelíbil, tak jsme se přestěhovali do jiného. Pracovala tam na recepci jedna Češka a bylo to daleko jednodušší s ní něco vyřešit. Ale tátovi vadilo, že tam je spousta Čechů, a taky tam podle něj bylo hrozné jídlo, tak našel něco jiného. Jsme teď dál od pláže, s nikým se tady nedomluvíme, ale všechno zařizuje on. Znáš ho, vždycky musí být po jeho. Ale i tak je to fajn, přijedeme domů opálení.

Objímám tě,
máma

Další názvy

Survivorship Bias

Kategorizace

Kognitivní zkreslení
Statistické zkreslení
Šum ve zpracování informací

Tendence soustředit se pouze na přeživší příklady z celku.

Dotyčný se může například soustředit pouze na úspěšné podnikatele, z čehož vyvodí závěr, který je silně nakloněn samostatnému podnikání, ale ignoruje všechny podnikatele, kteří neuspěli, a nikdo o nich nikdy neslyšel. V případě, že by celek obsahoval i podnikatele neúspěšné, nebylo by možné vyvodit tak pozitivní závěr.

Jak může zkreslit informace

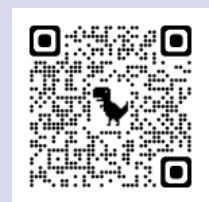
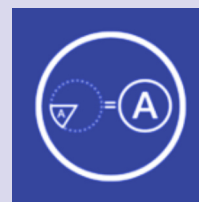
V populárních médiích se často objevují příběhy odhodlaných jedinců, kteří dokázali překonat určité překážky a dosáhnout svých cílů. Samozřejmě ale neinformují o nesrovnatelně vyšším počtu těch, kteří se o stejnou věc pokoušeli a selhali. Na základě tohoto zkreslení pak bývá vytvořen chybně pozitivní předpoklad.

Příklady

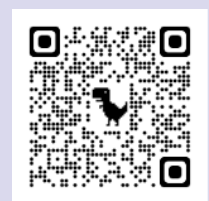
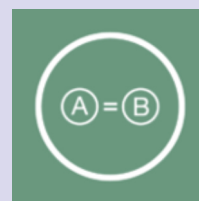
Během druhé světové války se spojenecké síly rozhodly více obrnit bombardéry, aby vydržely více nepřátelské palby. Provedla se analýza, kam bývají letadla nejčastěji zasažena (na základě skutečného vzorku zasažených letadel, která se vrátila) a tato místa se měla obrnit. Nicméně, statistik Abraham Wald vzal v potaz právě Klam přeživších a statistiku kompletně otočil. Tedy vyvodil, že pokud letadla, která se vrátila, byla zasažena v daných místech, tak letadla, která se naopak nevrátila, byla nejspíš zasažena jinde. Navrhl tedy obrnit právě ta nezasažená místa.

Které fauly vychází z tohoto zkreslení?

Střed pozornosti

Unáhlený závěr

STÁT	CENZURA	SVOBODA SLOVA	JAK LIDÉ MEZI SEBOU KOMUNIKUJÍ?	JAK SE ŘEŠÍ KONFLIKTY?	OHLEDY NA OSTATNÍ
DINOTOPIE	veškerá psaná komunikace je kontrolována	když půjdu protestovat proti vůdci státu, zavřou mě	vše se řeší ústně, lidé si mezi sebou nepišou	pokud mě někdo napadne nebo okrade, bude potrestán, policie i soudy fungují	lidé na sebe navzájemem neberou ohledy, nenasouchají si
WAKANDA	není žádná, lidé i média si mohou psát co chtějí a kde chtějí	omezeno trestním zákoníkem (nelze nabádat k terorismu, nenávisťi apod.)	telefony – sms, hovory, neexistují zde sociální sítě	křičet na někoho na ulici je zločin	dbá se na práva větší, na práva menšin se vůbec nedbá
ARAMAN	existuje aplikace, která cenzuruje myšlenky	sociální sítě nijak neregulují příspěvky uživatelů	všichni mají čipy, kterými mohou poslat zprávy komukoliv v okolí půl kilometru	jen za podezření z trestného činu je člověk uvězněn	lidé si naslouchají, pomáhají slabším, většina bere při rozhodování ohledy na práva menšiny
REPUBLIKA KALI	oficiálně není, ale lidé neřikají věci napřímo, mluví ve dvojsmyslech	sociální sítě omezují rasistické, extrémistické, sexistické aj. projevy uživatelů	lidé komunikují jen přes sociální sítě, hlavně pomocí emojijs	policie i soudy jsou zkorumpované, vlastní je bohatí	práva menšiny jsou upřednostňována nad právy větší, všechno je hyperkorektní
EFEBE	cenzurují se média	média píšou jen to, co chce vládní strana	posílají si dopisy	konflikty mezi lidmi neřeší policie ani soudy, funguje zde anarchie	práva mají všichni lidé stejná a jsou zaručena listinou základních práv a svobod

STÁT	DINOTOPIE	WAKANDA	ARAMAN	REPUBLIKA KALI	EFEBE
CENZURA					
SVOBODA SLOVA					
JAK LIDÉ MEZI SEBOU KOMUNIKUJÍ?					
JAK SE ŘEŠÍ KONFLIKTY?					
OHLEDY NA OSTATNÍ					

MARIE**ŽENA, 70 LET**

Bývalá učitelka v důchodu, její studenti na ni rádi vzpomínají jako na dobrou učitelku.

Hodně čte klasické papírové noviny i knihy.

Nemá sociální sítě, ale hojně využívá mail a přeposílá z něj často svým přátelům všechno, co jí přijde z různých stran, aniž by příliš podrobně zkoumala obsah.

Vždy všechny vyslechne, je většinou velmi empatická, pro každého má pochopení.

Její vnučka je členkou LGBTQ+ komunity a ona s tím není smířená – s babičkou se o tom u nich v rodině nemluví.

Pravidelně se potkává se sousedy, známými a chodí za kulturou.

PETR**MUŽ, 40 LET**

Pracuje v továrně.

Žije sám na menším městě.

Má velmi dobré vztahy v sousedství, s rodinou a má mnoho přátel, kteří velmi oceňují, že je ochoten jim pomoci vždy, když potřebují.

O mladých lidech si myslí, že jsou líní a nechce se jim pracovat.

Je občas vznětlivý.

Má sociální sítě, sleduje na nich zejména sport a občas politiku.

Není v životě příliš nakloněný změnám a novinkám.

DAVID

MUŽ, 20 LET

Studuje žurnalistiku.

Sám se identifikuje jako člen LGBTQ+ komunity.

Je velmi aktivní v LGBTQ+ komunitě a bojuje za její práva, při tomto boji umí být často hodně ostrý a mnohdy očividně nerespektuje ty, kteří nesdílí jeho názor.

V minulosti byl kvůli své orientaci šikanován. Na sociálních sítích má anonymní profil, na kterém je velmi aktivní, hodně lidí ho sleduje a jeho příspěvky mají poměrně široký dopad.

Velmi dobře se vyzná v literatuře, ve filmu, v divadle, v hudbě – žije velmi kulturně, sám je velmi dobrý hudebník.

ANDREA

ŽENA, 28 LET

Pracuje v bance.

Má manžela a jedno dítě.

Je katolička, do kostela chodí každou neděli. Její víra je pro ni tak důležitá, že jí umí zakomponovat do mnoha diskusí, které vede s různými lidmi. Snaží se o to, aby druzí pochopili, proč je pro ně katolická víra dobrá. Někdy se o to snaží až příliš.

Ráda cestuje a studovala chvíli v zahraničí, má kamarády z různých zemí a etnik.

Věci si bere hodně osobně, bývá přecitlivělá a někdy ublížená, pokud se jí něco dotkne, nemá příliš pochopení pro sarkasmus.

Některé věci, související s křesťanskými zvyklostmi, jsou podle ní zastaralé.

MICHAL**MUŽ, 50 LET**

Pracuje jako podnikatel ve stavebnictví.

Má rodinu, rodinný dům a dvě auta, je milující manžel a pečující otec, stará se o své staré rodiče, kteří potřebují pravidelnou péči.

Muž je podle něj živitelem rodiny a za žádných okolností by neměl být zženštilý.

Má rád zvířata a ve volném čase se věnuje pomoci útulkům v sousedství.

O většině lidí si myslí, že jsou málo vzdělaní na to, aby mohli volit nebo o něčem rozhodovat, anebo vůbec svobodně vyjadřovat své názory na sociálních sítích i jinde.

